

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta pedagogická

Bakalářská práce

2022

Kateřina Koptová

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta pedagogická
Katedra pedagogiky

**Kvalita a podmínky vzdělávání v alternativních
mateřských školách v Karlových Varech**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Kateřina Koptová

Specializace v pedagogice: Učitelství pro mateřské školy

Vedoucí práce: Mgr. Milan Podpera, Ph.D.

Plzeň, 2022

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni

.....

podpis

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala Mgr. Milanu Podperovi, Ph.D., za jeho čas a profesionální vedení mé bakalářské práce.

Obsah

ÚVOD	7
TEORETICKÁ ČÁST	8
1 Alternativní školy	8
1.1 Škola podporující zdraví	9
1.2 Waldorfská pedagogika	9
1.3 Lesní mateřská škola	10
2 Kvalita vzdělání/vzdělávání	11
2.1 Kvalita předškolního vzdělání/vzdělávání	12
3 Kvalita mateřské školy	13
3.1 Zřejmá filozofie, koncepce a rámeček	14
3.2 Kvalitní řízení školy	15
3.3 Převažující progresivní koncepce výuky	16
3.4 Kvalita učitele	18
3.4.1 Rámeček profesních kvalit učitele mateřské školy	19
3.5 Podmínky mateřských škol	21
3.6 Spolupráce a komunikace s rodiči	24
4 Evaluace	25
4.1 Autoevaluace škol	26
5 Indikátory kvality vzdělávání	30
PRAKTICKÁ ČÁST	32
1 Cíl výzkumu	32
1.1 Výzkumný problém	33
2 Výzkumné otázky a metodika výzkumu	33
2.1 Hlavní výzkumná otázka	33
2.2 Vedlejší výzkumné otázky	33
2.3 Metoda výzkumu	33
2.3.1 Systematické pozorování	34
2.3.2 Analýza dokumentů	34
2.3.3 Polostrukturovaný rozhovor	35
3 Interpretace výsledků výzkumu	36
3.1 Alternativní mateřská škola č. 1	36

3.1.1	Ověření indikátorů kvality vzdělávání	36
3.1.2	Odpovědi na výzkumné otázky	41
3.2	Alternativní mateřská škola č. 2	44
3.2.1	Ověření indikátorů kvality vzdělávání	44
3.2.2	Odpovědi na výzkumné otázky	48
3.3	Alternativní mateřská škola č. 3	50
3.3.1	Ověření indikátorů kvality vzdělávání	50
3.3.2	Odpovědi na výzkumné otázky	54
ZÁVĚR	58
RESUMÉ	59
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	60
SEZNAM POUŽITÝCH INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	62
PŘÍLOHY	63

ÚVOD

V současné době je alternativní vzdělávání velkým tématem. Alternativních mateřských škol přibývá a stejně tak stoupá i zájem ze strany veřejnosti. Společně se zájmem se objevuje i kritika a otázky, zda alternativní mateřské školy mohou poskytnout dětem kvalitní vzdělávání a který z nabízených alternativních programů je pro děti nejlepší.

Karlovy Vary nabízí čtyři alternativní zařízení pro děti předškolního věku a každá z těchto mateřských škol se řídí jinými vzdělávacími programy a postupy. Osobně pracuji v lesním klubu, který se nachází u Karlových Varů, a setkávám se s rodiči, kteří vybírají mateřské školy. Jejich intuice zpravidla říká, že do běžné mateřské školy dát děti nechtějí, ale z nabízených alternativ si neumí vybrat, jelikož nejsou schopni odhadnout, co bude pro jejich dítě vyhovující. Často s rodiči diskutujeme, zda alternativní mateřské školy v Karlových Varech poskytují kvalitní podmínky pro vzdělávání dětí.

Cílem bakalářské práce je analyzovat kvalitu a podmínky vzdělávání v každé z nabízených alternativních mateřských škol v Karlových Varech a odpovědět na otázku, jaká je kvalita a podmínky vzdělávání v alternativních mateřských školách v Karlových Varech. Původním plánem bylo analyzovat kvalitu a podmínky vzdělávání ve všech čtyřech alternativních mateřských školách v Karlových Varech, přičemž v mateřské škole řídící se Montessori pedagogikou, mi nebylo umožněno toto zkoumání uskutečnit. Důvodem byl dle vedení, se kterým jsem komunikovala, „výpadek zaměstnanců“. Situace nakonec dovolila navštívit tři ze čtyř alternativních mateřských škol v Karlových Varech.

Práce je rozdělena na dvě části: teoretickou a výzkumnou. Teoretická část se věnuje alternativnímu vzdělávání, kvalitě a podmínkám mateřských škol a uvádí a definuje indikátory kvality vzdělávání. Praktická část tyto indikátory kvality vzdělávání analyzuje a ověřuje ve třech alternativních zařízeních pro děti předškolního věku v Karlových Varech.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Alternativní školy

Průcha (2012, s. 21) vysvětluje, že pojem „alternativní škola“ nebo „alternativní vzdělávání“ je mnohovýznamový a užívá se často jako synonymický ekvivalent k jiným pojmům jako netradiční škola, volná škola, svobodná škola, otevřená škola, nezávislá škola aj.” Alternativní školy lze dle Průchy (2012, s. 25) chápat jako školy, které se odlišují od standardních škol daného vzdělávacího systému. Jejich odlišnost spočívá například v organizaci výuky, v neobvyklém řešení edukačního prostředí, v cílech či obsahu vzdělávání, ve způsobu hodnocení žáků, ve spolupráci se školou, rodiči apod.

Bečvářová (2010, s. 13) konkrétně popisuje zrod alternativních mateřských škol, které vznikly na počátku 20. století na základě reformy školství. Podnětem pro vznik těchto škol byla kritika tradičního školství, kterému bylo vytykáno mechanické učení, autoritativní metody, tresty, výhrůžky aj. Dále byl běžným školám vyčítán jejich přístup k osobnosti dítěte, jelikož nerespektovaly jeho zájmy, potřeby a nebraly v potaz jeho individualitu. V České republice vznikaly alternativní pedagogické směry a nové inovativní programy po roce 1989, jejichž vznik zapříčinila kritika školství ze strany společnosti. Tyto programy braly v potaz společenské principy demokracie, humanismus, rovnoprávnost ve výchově a vzdělávání apod.

V současné době se můžeme setkat s novým, dosud nepřesně definovaným pojmem **inovativní škola**. Dle Průchy (2015, s. 178) pedagogičtí odborníci chápou inovativní školy jako školy, „které přešly od spontánních dílčích inovací k podstatným systémovým změnám v cílech, metodách a organizaci vyučování, změnily radikálně tradiční filozofii školy, mají své specifické vzdělávací projekty apod.” Mezi inovativní mateřské školy patří například školy s programem Začít spolu a Mateřská škola podporující zdraví. Inovativní školy jsou tedy součástí souboru alternativních škol, ale není jich mnoho.

Bakalářská práce se zabývá alternativními mateřskými školami v Karlových Varech, které se řídí programem Škola podporující zdraví, waldorfskou pedagogikou a lesní pedagogikou.

1.1 Škola podporující zdraví

Školy podporující zdraví neboli „European Net Health Promoting Schools” (ENHPS) začaly vznikat od roku 1990. Dle Bečvářové (2010, s. 18) se jedná o evropskou síť škol, které jsou řízeny spoluprací národních koordinátorů z jednotlivých zemí. Cílem programu je zlepšování a rozvoj optimálních předpokladů u dětí, prevence proti civilizačním chorobám, závislostem apod. Bečvářová (2010, s. 19) zároveň vymezuje základní principy programu:

- respekt k potřebám dítěte;
- rozvoj kooperace a komunikace;
- heterogenní třídy;
- spolupráce s rodiči;
- bezpečné prostředí;
- úcta k sobě, druhému, přírodě i planetě;
- zdravé stravování;
- individuální přístup k dítěti.

1.2 Waldorfská pedagogika

První waldorfská škola byla založena roku 1919 německým filozofem a pedagogem Rudolfem Steinerem (1861-1925). Waldorfská pedagogika je pedagogická koncepce založena na filozofické vědě antroposofii (z řeckého anthropos – člověk, a sofia – moudrost, volně přeloženo jako moudrost o člověku). Antroposofie směřuje k uvědomění si skutečné podstaty člověka. Cílem waldorfské pedagogiky je poskytnout dítěti svobodu a volnost, které jsou potřeba k nalezení a rozvoji jeho vnitřní síly a schopností. Proto je také jejím mottem „výchova ke svobodě”. Průcha (2012, s. 46-50) popisuje waldorfskou školu v několika bodech:

- Nestátní alternativní škola zřízená soukromým zřizovatelem.

- Učitelé se neřídí osnovami tradičního typu a výuku plánují s žáky i s rodiči.
- Výchova a vzdělávání jsou koncipovány tak, aby rozvíjely aktivitu dítěte, jeho zájmy a potřeby.
- Jsou zde praktikované principy harmonické spolupráce a sociálního partnerství.
- Děti jsou vedeny k náboženské výchově v duchu křesťanství.
- Za vedení školy není zodpovědný pouze ředitel, ale celý učitelský sbor.

1.3 Lesní mateřská škola

Základním znakem lesních mateřských škol je podle Vošahlíkové (2010, s. 16), že veškerý program probíhá venku v přírodě, a to za každého počasí. Každodenní pobyt v přírodě podporuje komplexní rozvoj dovedností a osobnosti dítěte. Vošahlíková (2010, s. 20) poukazuje na to, že z rozhovorů s pedagogy a rodiči lesních mateřských škol vyplývá, že děti, které navštěvují lesní mateřské školy, jsou méně nemocné. Jedním z důvodů je, že se v přírodě neдрží viry tolik jako v interiéru, a dalším důvodem je, že si děti musí zvyknout na venkovní teploty, což posiluje jejich obranyschopnost. Další znaky, které charakterizují lesní mateřské školy, popisuje Vošahlíková (2010, s. 16) následovně:

- učit se všemi rovinami vnímání;
- rozvoj hrubé a jemné motoriky v prostředí přírody;
- ukázat dětem jejich sounáležitost s živou a neživou přírodou;
- prožívat všemi smysly změny ročního období;
- vytvářet pozitivní vztah s přírodou;
- poznat hodnoty lesního společenství, rostliny, živočichy a přírodní ekosystémy;
- umožnit dětem poznání svých tělesných hranic;
- rozvíjet kreativitu a fantazii.

2 Kvalita vzdělání/vzdělávání

Každá z výše zmíněných alternativních mateřských škol má specifické vzdělávací principy a z tohoto důvodu je těžké, definovat je jako jeden celek. Všechny vznikly jako jedinečný druh vzdělávání, který spojuje pedacentrické zaměření, kdy je v centru výchovy dítě. Důraz všech těchto alternativních mateřských škol je kladený na spontánnost, individualitu a respektování potřeb každého jedince. Otázkou pak tedy zůstává, jak zjistit kvalitu a podmínky vzdělávání v těchto odlišných zařízeních. Nejprve je klíčové definovat, co je kvalita vzdělávání.

Průcha (2015, s. 70-71) popisuje, že „kvalita vzdělávacích procesů, vzdělávacích institucí, vzdělávací soustavy, je žádoucí (optimální) úroveň fungování a produkce těchto procesů či institucí, která může být předepsána určitými požadavky (např. vzdělávacími standardy), a může být tudíž objektivně měřena a hodnocena.”

Nejdříve je podstatné si uvědomit, proč je kvalita vzdělávání pro nás tak důležitá. Janoušková a Maršák (2008, s. 315) vysvětlují řadu aspektů, kvůli kterým bychom se kvalitě vzdělávání měli věnovat. Jedním z nich je fakt, že vzdělávací systém je subsystemem společenského systému. V kterémkoli sociálním systému je ekonomický a politický zájem směřován na kvalitu a efektivitu vzdělávání, jelikož vzdělávací, politický a ekonomický systém se vzájemně ovlivňují. Do vzdělávacího systému se tedy investuje mnoho veřejných, soukromých nebo státních prostředků, které nemusí být jen finanční. Z tohoto důvodu je podstatné mít řadu nástrojů, díky kterým můžeme vzdělávací systém sledovat a zjišťovat, zda jsou poskytnuté prostředky plně a efektivně využity. Je tedy nezbytné ověřovat, zda jsou cíle daného vzdělávacího systému splňovány, za stanovených podmínek a v patřičné kvalitě.

Bečvářová (2010, s. 32) dále vysvětluje, že kvalita vzdělávání je dána státem, a to pomocí kurikulárních dokumentů na úrovni státní a školní. **Státní úroveň** značí Národní program vzdělávání (NVP), který vyjadřuje celkové požadavky na vzdělávání a individuální Rámcové vzdělávací programy pro předškolní, základní a střední vzdělávání (dále RVP). **Školní úroveň** vyjadřují školní vzdělávací programy (dále ŠVP), které si vytváří každá škola podle školského zákona a RVP.

Průcha (2009, s. 71) dodává, že z hlediska ekonomiky vzdělávání je škola zodpovědná za to, jaká kvalita vzdělávání je žákům poskytována a jaké jsou dosažené výsledky. Dobré vzdělávací výsledky žáků, které zajistí kvalitní vzdělávání, jsou základem kvalitní školy.

2.1 Kvalita předškolního vzdělání/vzdělávání

Na podstatu předškolního vzdělávání kladl důraz již Národní program rozvoje vzdělávání (tzv. Bílá kniha). Bílá kniha (2001, s. 45) definovala, že první roky života mají klíčový význam pro utváření osobnosti dětí a do značné míry ovlivňují rozvoj jejich psychických a fyzických předpokladů i sociálních postojů. S tímto souhlasí i Syslová (2013, s. 13-14), která zároveň dodává, že naším cílem by mělo být, aby předškolní vzdělávání bylo co možná nejvíce kvalitní a děti získaly patřičné vědomosti a schopnosti do budoucího učení a života.

Evropská komise (2011, s. 1) popisuje, že předškolní vzdělávání doplňuje roli rodiny a představuje podstatný základ pro celoživotní učení, zapojení do společnosti a osobní rozvoj dětí. Pokud se stavební kámen vzdělávání postaví správně a pevně, zmenšuje se riziko předčasného ukončení školní docházky a zvyšuje se vyrovnanost mezi výsledky vzdělávání. Kvalitní systém předškolního vzdělávání také pomáhá rodičům plnit jak pracovní, tak rodičovské povinnosti, a tím podporuje zaměstnanost. Dále pomáhá například znevýhodněným dětem, které vyrůstají v chudobě nebo jsou z rodin imigrantů. Těm prvním může dát kvalitním předškolním vzděláváním možnost vymanit se z nefunkčního rodinného zázemí, těm druhým může pomoci nabýt potřebné jazykové dovednosti.

Česká školní inspekce (2021, s. 24-25) dodává, že cílem naplnění kritérií v oblasti předškolního vzdělávání je přizpůsobit volbu vzdělávacích cílů, metod a prostředků individuálním schopnostem dětí tak, aby vedly k rozvoji jejich dovedností, vědomostí a postojů.

Všechny zde zmíněné subjekty – Bílá kniha, Evropská komise a Česká školní inspekce – se shodují v tom, že předškolní vzdělávání je podstatné, třebaže ve svém

odůvodnění tohoto významu kladou různé důrazy: na plnohodnotný individuální vývoj, na vztah mezi jednotlivcem a společností a konečně také na možné včasné vyrovnání nefunkčních či potenciálně zranitelných rodinných podmínek. Klíčovou otázkou pak je, jak tyto kvalitativní aspekty zachytit ve formě požadavků či hodnotících kritérií.

3 Kvalita mateřské školy

Hlavním aspektem, proč bychom se měli kvalitě mateřské školy věnovat, je výše uvedená důležitost a podstata předškolního vzdělávání, které probíhá právě v mateřské škole. Cílem každé mateřské školy by mělo být usilování o vyšší kvalitu a neustálé zlepšování předškolního vzdělávání.

Obecnou definici kvality školy nám nabízí Průcha, Walterová a Mareš (2009, s. 137), kteří popisují, že „kvalitou školy se teoreticky rozumí žádoucí či optimální úroveň jejího fungování a jejích produktů. Zejména v podmínkách tržního hospodářství, kdy se školy považují za součást služeb veřejnosti, a žáci, resp. jejich rodiče, za klienty škol, se má za to, že dosahovaná kvalita školy je rozhodující pro její zdárnou existenci.”

Kvalitní mateřskou školu v této práci především definuje dokument České školní inspekce „Kritéria hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání na školní rok 2021/2022” a vymezené znaky kvalitní školy, které rozepsal Průcha (2012, s. 107) na základě Spilkové (2001):

- Zřejmá filozofie – propracovanost cílů, jasný záměr školy, jasná pravidla.
- Kvalitní řízení školy – spolupráce s rodiči, rozvoj týmové práce – společné řízení.
- Převažující progresivní koncepce výuky – dobré klima ve třídě, podněcování dětí k interaktivitě, sociální komunikaci a k tvorbě vlastních poznatků.
- Kvalitní učitelé – podílení se na zlepšování školy, vlídný vztah k dětem.

Dále je kvalitní mateřská škola v této práci definovaná na základě Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (dále RVP PV), který formuluje vyhovující kvalitu, které by se škola i pedagogové měli snažit dosáhnout. Bečvářová (2010, s. 31-33) však upozorňuje, že nelze této kvality v plné míře dosáhnout. RVP PV můžeme tedy považovat za soubor kritérií, podle kterých lze hodnotit činnosti mateřské školy, avšak

musíme brát v potaz, že kritéria jsou obtížně splnitelná. Znalost RVP PV je však základním předpokladem pro kvalitu, efektivitu a celkové fungování mateřských škol.

Dle mého názoru, který opírá o výše zmíněné znaky kvalitní školy, dokument od České školní inspekce a o RVP PV, mezi nejvýznamnější parametry kvalitní mateřské školy patří:

- zřejmá filozofie, koncepce a rámec školy;
- kvalitní řízení školy;
- převažující progresivní koncepce výuky;
- kvalita učitele;
- podmínky mateřských škol
- spolupráce a komunikace s rodiči
- efektivní systém autoevaluace.

Tyto znaky kvalitní mateřské školy budou následně rozebrány v dalších kapitolách.

3.1 Zřejmá filozofie, koncepce a rámec

Na základě výše zmíněných znaků kvalitní školy a dokumentu České školní inspekce usuzuji, že je velmi důležité, aby kvalitní mateřská škola věděla, kam chce směřovat, a měla srozumitelnou vizi, koncepci a formulaci cílů. Je podstatné mít určená jasná pravidla a mechanismy, dle kterých se mateřská škola řídí. Tato pravidla zajišťují, že je mateřská škola dobrým místem pro efektivní vzdělávání a osobnostní rozvoj dětí. Dle České školní inspekce (2021, s. 21) by výše zmíněná jasně nastavená pravidla a mechanismy měla mít škola obsažena ve školním řádu, který je v souladu s koncepcí a plánem rozvoje školy. Pedagogové, rodiče i zřizovatel mateřské školy by se s těmito pravidly měli ztotožňovat.

Formulace cílů a zásad vzdělávání v mateřské škole je uvedena v § 2 školského zákona. Pokud chceme kvalitu předškolního vzdělávání naplnit, je potřeba tyto části Školského zákona brát v potaz. Dle České školní inspekce (2021, s. 20) by srozumitelné a jasně formulované cíle měla mít mateřská škola viditelné ve svém školním vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání (ŠVP PV), který je v souladu s RVP PV. ŠVP PV by

měl být srozumitelný jak pro rodiče, tak pro pedagogy a pedagogové by se s ním měli identifikovat a aktivně ho používat. Výsledek pochopení RVP PV vyplývá dle Bečvářové (2010, s. 33) z ŠVP PV, který je podle něj zpracovaný.

Jak již bylo výše zmíněno, škola by měla mít **srozumitelnou a dlouhodobější vizi neboli strategii svého rozvoje**. S tím se ztotožňuje i Chvál (2011, s. 13), který dále upozorňuje, že tato strategie by měla být v souladu s vizí zřizovatele nebo státu. S tím souhlasí i Česká školní inspekce (2021, s. 20), která dále doplňuje, že strategie rozvoje mateřské školy by měla být obsažená v akčním plánu školy nebo v ŠVP a měla by být srozumitelná a dostupná pro rodiče dětí, které již mateřskou školu navštěvují nebo ji plánují navštěvovat. I u strategie školy je podstatné, aby s ní pedagogové byli ztotožnění a snažili se tento plán a vize naplňovat. Strategie i koncepce školy by měly být měněny na základě neustálého sledování právních změn, vývoje vzdělávací politiky, trendů ve výchově a vzdělávání, plánů územního rozvoje regionu apod.

3.2 Kvalitní řízení školy

Velmi podstatné je samotné vedení (dále ředitel) mateřské školy, které se značnou měrou podílí na její kvalitě. Vedení školy by dle České školní inspekce (2021, s. 22-23) mělo aktivně řídit pedagogické procesy, hodnotit práci pedagogů (s následnou zpětnou vazbou), motivovat pedagogy, efektivně provádět procesy řízení a vyhodnocování s následnými závěry pro další práci, podněcovat rozvoj školy, zajistit kvalitní pedagogický sbor, zajistit materiální podmínky pro vzdělávání, vytvářet pozitivní klima, vytvářet podmínky pro rozvoj pedagogické spolupráce i spolupráce s rodiči. S tímto se ztotožňuje i RVP PV (2021, s. 33), který dodává, že je podstatné, aby zaměstnanci měli vymezeny povinnosti, úkoly a pravomoce a aby byl vytvořen funkční informační systém. Ředitel školy by měl se zaměstnanci vytvářet prostředí důvěry, tolerance a respektu. S pedagogickým sborem, případně s rodiči, ředitel vypracovává ŠVP. Dále by měl ředitel vytvářet podmínky pro další vzdělávání, podporovat profesionalizaci pracovního týmu včetně sebe a aktivně zlepšovat svou činnost v mateřské škole.

Česká školní inspekce (2021, s. 23) dále popisuje, že je klíčové, aby vedení školy udržovalo a zkvalitňovalo technický stav školy a materiální podmínky vzdělávání. Společně se zřizovatelem zajišťuje ideální materiální podmínky pro umožnění vzdělávání dětí dle jejich individuálních vzdělávacích potřeb. Jedním z dalších úkolů tedy je, aby vedení vyhodnocovalo stav materiálních podmínek a pracovalo na jejich zlepšení.

3.3 Převažující progresivní koncepce výuky

Česká školní inspekce (2021, s. 24-26) uvádí, že kvalitní výuka a vzdělávání v mateřské škole by měly probíhat adekvátně k věku dětí a na bázi jejich kritického sebehodnocení, na čemž se největší měrou podílí pedagogové. Aby tato výuka a vzdělávání byla progresivní, je potřeba, aby pedagogové pochopili a přijali, že každé dítě bez výjimek může být osobnostně a vědomostně rozvíjeno. Pro progresivní koncepci výuky by pedagog měl vytvářet dobré, přátelské, bezpečné, vstřícné a klidné klima a při vymýšlení vzdělávací nabídky by měl přihlížet k vývojovým předpokladům a specifickým potřebám dětí. Vedení mateřské školy a pedagogové by měli věnovat patřičnou pozornost osobnostnímu rozvoji všech dětí a k dětem i jejich potřebám přistupovat individuálně.

Výuka, která probíhá v mateřské škole, by měla být promyšlená, v souladu s kurikulárními dokumenty koncipovaná na základě toho, co již děti znají. Aby děti měly kladný vztah k učení, je podstatné je motivovat správným způsobem, čehož pedagog docílí tím, že spojí vyučované téma s reálnými situacemi z každodenního života a zapojí různé formy vzdělávání, jako jsou například individuální, skupinové a frontální neboli hromadné formy. Aktivita, které jsou dětem nabízeny, by měly rozvíjet jejich sebevědomí, sebepojetí, vztah k učení, spolupráci, samostatnost aj. Je klíčové, aby všem dětem byly poskytnuty stejné příležitosti a podmínky ke vzdělávání a aby se děti necítily vyčleňované z kolektivu. Vedení mateřské školy a pedagogové by měli objektivně zjišťovat, jakou kvalitu vzdělávání dětem poskytují, a následně výsledky používat pro další zlepšení a zvýšení kvality vzdělávání. S tím souvisí nutnost, aby pedagog pravidelně prováděl pedagogickou diagnostiku a zaznamenával tak vývoj a pokroky dětí. Výsledky diagnostiky používá pro další plánování vzdělávací nabídky. Mateřská škola a pedagogové by měli vytvořit takové

prostředí, aby děti dosahovaly očekávaných výstupů uvedených v RVP PV. Cílem vzdělávání mateřské školy je, aby děti, které mateřskou školu dokončí, měly patřičné znalosti, vědomosti a kompetence, které využijí v dalším vzdělávání a ve svém životě.

Syslová (2012, s. 17-18) rozepsala několik cílů vzdělávání, díky kterým dle mého názoru může výuka být progresivní:

- **Učit se poznávat**

Tento cíl vyjadřuje vedení dětí ke kritickému myšlení namísto přejímání názorů autorit. Pedagog by dětem neměl předkládat hotové informace, ale měl by je vést ke zvědavosti a nechat je hledat a nacházet odpovědi na dané otázky. Dále by pedagog měl být otevřený k názorům dětí a vést děti k vzájemnému naslouchání a respektování názorů druhých, stejně tak jako učit je umět si hájit vlastní názor.

- **Učit se jednat**

Učit se jednat znamená osvojovat si dovednosti praktickým cvičením namísto pouhého poslouchání a paměťového učení. Pedagog by měl děti nechat experimentovat, zkoušet, prakticky poznávat a provádět dané činnosti.

- **Učit se žít společně**

Mateřská škola by měla být otevřená a bez předsudků vůči všem dětem. Pedagog by měl podporovat různorodost dětí týkající se například barvy pleti, schopností dětí, náboženských zvyklostí apod. Dále by měl v dětech rozvíjet úctu a respekt k druhým, respektovat a přijímat odlišnosti, které máme, jelikož každý z nás je jedinečná bytost.

- **Učit se být**

Tento cíl se pojí s rozvojem sebe sama, sebelásky, sebeúcty a sebevědomím. Cílem mateřské školy by mělo být vést děti k tomu, aby byly samostatné osobnosti, které mají vlastní názor a přejímají odpovědnost za své chování.

3.4 Kvalita učitele

Kvalita učitele značně ovlivňuje celkovou kvalitu školy, vyučování a efektivnosti vzdělávání. Česká školní inspekce (2021, s. 23) uvádí, že „jádem kvalitní školy jsou kvalitní pedagogové – kvalifikovaní, profesně zdatní, přístupující k dětem s respektem, vstřícní, profesionálně vystupující, podporující rozvoj odpovědnosti u dětí, uvědomující si vlastní odpovědnost, otevření výměně zkušeností, konstruktivně spolupracující s kolegy a soustavně rozvíjející vlastní vzdělání, rozhled a schopnosti.”

Tomková (2012, s. 6) výše uvedená tvrzení potvrzuje poukázáním na výzkumy, které dokazují, že je kvalita učitele důležitější než například materiální podmínky školy nebo kvalita kurikula školy. Dnes se kvůli tomu klade velký důraz na zvyšování kvality přípravy učitelů a jejich dalšího rozvoje.

Doposud vznikla řada představ o tom, jak by měl kvalitní učitel vypadat. Dle Průchy, Walterové a Mareše (2009, s. 138) považují pedagogičtí teoretici „kvalitu učitele za komplexní charakteristiku zahrnující zejména:

- profesní znalosti;
- profesní dovednosti (např. dovednost motivovat žáky k učení, vytvářet příznivé psychosociální klima ve třídě);
- profesní ctivosti (zaujetí a angažovanost v profesi aj.);
- osobní kvality, mravní odpovědnost, apod.”

Česká školní inspekce (2021, s. 23) požaduje, aby učitelé byli odborně kvalifikovaní dle zákona a aby svou odbornost uměli využívat při práci s dětmi. Lindeboom (2013, s. 5-6) poukazuje, jak nahlíží na kvalifikovanost učitelů Evropská unie. V Evropské unii jsou požadavky na kvalifikaci učitelů různé. Některé země vyžadují univerzitní vzdělání, některé téměř nulové. Avšak obecně můžeme říci, že minimální kvalifikace zaměstnanců v oblasti předškolního vzdělávání je nezbytná, aby byla zajištěna základní úroveň kvality.

Ideální pedagog by dle České školní inspekce (2021, s. 23-24) měl být zdvořilý, empatický, naslouchající, přátelský a projevující respekt ke každému dítěti. Ve třídě by měl vytvářet pozitivní klima k učení a měl by umět sestavit vzdělávací nabídku věkově

přiměřenou dětem. Na sociální, kognitivní, emocionální a fyzické potřeby dětí by měl reagovat citlivě. Svým chováním by měl podporovat prosociální chování, měl by jít příkladem a jednat vlídně a s respektem s dětmi, rodiči i kolegy. Dále je podstatné, aby pedagog podporoval u dětí demokratické smýšlení, čehož dosáhne tím, že dětem umožní projevit jejich názory a samostatně rozhodovat o věcech, které se jich týkají.

Co se týče spolupráce s kolegy, je klíčové, aby všichni pedagogové mateřské školy byli jednotní a efektivně si předávali různé poznatky. S tímto se ztotožňuje i RVP PV (2021, s. 34), který dodává, že pedagogický sbor a celkový tým fungují v mateřské škole na základě vymezených a společně vytvořených pravidel. Dále uvádí, že pedagogičtí pracovníci by se měli neustále sebevzdělávat a aktivně účastnit seminářů a kurzů pro zlepšování kvality jejich vzdělání a odborných dovedností.

Pedagog, který odvádí svou práci kvalitně, by měl spolupracovat s rodiči dětí. Dle RVP PV (2021, s. 34-35) by učitelé měli sledovat potřeby jednotlivých dětí i rodin a snažit se jim porozumět a případně pomoci. Pedagogové také zároveň informují rodiče o pokrocích a rozvoji dítěte a následně se s nimi domlouvají na dalších výchovně-vzdělávacích postupech.

Jak již bylo výše zmíněno, učitel bezesporu tvoří základní složku vzdělávacího procesu. Je tedy zodpovědný za řízení, organizaci a výsledky tohoto procesu. Aby učitel zvládal svou práci kvalitně, je potřeba mít určité osobnostní a odborné předpoklady pro vykonávání této profese. Tyto předpoklady nazýváme **profesní kompetence**. Syslová (2013, s. 140) považuje na základě Spilkové (2001) **profesní kompetence** za „komplexní způsobilosti k úspěšnému vykonávání profese, které zahrnují znalosti, dovednosti, postoje, hodnoty a osobnostní charakteristiky.“ Součástí profesních kompetencí jsou tedy i **profesní znalosti**, které si studenti osvojují pedagogickou praxí. Tyto znalosti zahrnují jak stránku teoretickou a praktickou, tak umění reflexe a sebereflexe.

3.4.1 Rámec profesních kvalit učitele mateřské školy

Rámec profesních kvalit učitele mateřské školy představuje Syslová (2013, s. 145) jako okruh, který vznikl úpravou Rámce profesních kvalit učitele určeného pro učitele základních a středních škol. Jedná se o komplexní nástroj pro ředitele a učitele mateřských škol pro dlouhodobé sebehodnocení a hodnocení kvality učitele. Tento dokument definuje

dokonalého učitele mateřské školy. Učitelům by měl sloužit jako vzor, k němuž směřují a jehož se snaží dosáhnout.

Předpoklady kvality profesních činností učitele

Učitel by měl vždy jednat podle **etických principů** učitelské profese:

- dodržuje lidská práva; nediskriminuje děti, jejich rodiče ani své kolegy; dokáže pozitivně pracovat s odlišnostmi pramenícími z původu, vyznání a pohlaví;
- používá závazné právní normy platné pro jeho profesi;
- jedná v souladu s ochranou osobních údajů dětí, jejich rodin i svých kolegů;
- řídí se etickými hodnotami altruistického chování (úcta k člověku a jeho rozvoji, ochrana života, pomoc slabšímu, sounáležitost, láska k lidem...);
- při svých profesních rozhodováních vychází z pojetí dítěte jako rozvíjející se osobnosti;
- vnáší do třídy demokratické principy jednání a soužití;
- je ochoten a schopen osvětlit svá rozhodnutí vztahující se k učení a výchově dětí - je odpovědný za prostředky, kterými instruuje a vychovává děti;
- jako součást třídního kurikula (aktuálně) zařazuje také etická témata, jež se týkají nebo se mohou týkat jeho třídy (násilí, závislosti apod.). (Syslová, 2013, s. 146)

Nezbytné k profesi učitele jsou **profesní znalosti**, které by měl získat po dobu svého studia:

- pedagogické znalosti;
- znalost předškolní pedagogiky;
- didakticko-metodická znalost obsahu, specifické propojení oboru, pedagogiky (didaktiky) i psychologie;
- znalost kurikula;
- znalost cílů, účelů a hodnot výchovy a vzdělávání i jejich filozofických a historických východisek;
- znalost vzdělávacího prostředí (v užším i širším slova smyslu), včetně rodinného prostředí;
- znalost dětí a jejich charakteristik (psychologické znalosti) a individuálních vzdělávacích potřeb;
- znalost sebe samého. (Syslová, 2013, s. 146)

Jádrem dokumentu *Rámce profesních kvalit učitele mateřské školy* jsou **profesní činnosti**. V profesních činnostech se projevují schopnosti, dovednosti, vědomosti, postoje, hodnoty i osobnostní vlastnosti učitele. Profesní činnosti Syslová (2013, s. 147-156) podává v osmi bodech v podobě kritérií kvality.

1. **Plánování:** Učitel řádně plánuje vzdělávání a ví, co, jak a proč se mají děti učit vzhledem ke vzdělávacím cílům daným v kurikulárních dokumentech a se zřetelem na individuální možnosti a potřeby dětí.
2. **Prostředí k učení:** Učitel vytváří prostředí, kde děti rády pracují, cítí se v něm dobře.
3. **Procesy učení:** Učitel volí různé výukové strategie, které pomohou každému dítěti porozumět obsahu vzdělávání. Rozvíjí žádoucí kompetence a vnitřní motivaci.
4. **Hodnocení vzdělávacích pokroků dětí:** Učitel hodnotí tak, aby dětem poskytl patřičné množství informací pro další učení a aby se učily sebehodnocení.
5. **Reflexe vzdělávání:** Učitel provádí reflexi procesů i výsledků plánování a realizace výuky, pro zkvalitnění své práce a zvýšení efektivity učení dětí.
6. **Rozvoj školy a spolupráce s kolegy:** Učitel je členem školního společenství a podílí se na zkvalitnění vzdělávání, školy a klimatu ve škole.
7. **Spolupráce s rodiči a širší veřejností:** Učitel spolupracuje s rodiči a dalšími partnery školy s cílem společně podporovat kvalitu učení dětí.
8. **Profesní rozvoj učitele:** Učitel se neustále vzdělává, vyhodnocuje kvalitu své práce a řeší profesní úkoly.

3.5 Podmínky mateřských škol

Podmínky předškolního vzdělávání nejsou součástí znaků kvalitní školy, které roze-psal Průcha (2012, s. 107) na základě Spilkové (2001), ale významně na ně apeluje Česká školní inspekce a RVP PV. Dle mého názoru ke znakům kvalitní mateřské školy podmínky vzdělávání neodmyslitelně patří. Můj názor se opírá i o tvrzení Bílé knihy (2001, s. 45), že základem předškolního vzdělávání je odborné vedení dětí a **záměrné vytváření adekvátních podmínek pro jejich rozvoj a vzdělávání.**

Syslová (2012, s. 51) vysvětluje, že pojem *podmínky vzdělávání* obsahuje atmosféru, kterou mateřská škola vytváří, materiální vybavení mateřské školy a tříd, spolupráci s rodiči apod.

Podmínky, za nichž by se vzdělávání mělo uskutečňovat, stanovuje školský zákon č. 561/2044 Sb. Dle tohoto zákona je podmínkou činnosti školy její zápis do školského rejstříku. Následně jsou v paragrafech 4 a 5 přesně definovaná pravidla a podmínky týkající se tvorby RVP a ŠVP.

Dle materiálu České školní inspekce (2021, s. 22-23) by měla mateřská škola být vhodným místem pro psychické i fyzické bezpečí. Vybavení školy, její rozvržení i okolí by mělo být pro děti bezpečné a děti by měly být seznamovány s nebezpečnými situacemi. S tím souvisí i potřeba zpracování funkčního systému úrazové prevence. Společně se zřizovatelem mateřské školy zajišťuje vedení materiální podmínky pro individuální vzdělávací potřeby dětí. Vedení dále hodnotí stav materiálních podmínek a pracuje na jejich zkvalitňování a usiluje o dobrý technický stav školy.

Mateřská škola by měla zajistit jak kvalitní podmínky pro vzdělávání dětí, tak kvalitní podmínky pro vykonávání pracovní činnosti pedagogů. O právech pedagogických pracovníků se píše ve školském zákoně (2021, § 22a.). Úkolem vedení mateřské školy je zajistit takové podmínky, aby pedagogové mohli vykonávat svou pracovní činnost a aby se nestali obětí fyzického násilí či psychického nátlaku ze strany kolegů, dětí, rodičů, dalších pracovníků apod.

Při vzdělávání dětí je podstatné dodržovat určité podmínky, které zákonodárně vymezují právní předpisy – zákony, vyhlášky, prováděcí právní předpisy. V souvislosti s právními normami RVP PV (2021, s. 31-35) podrobněji popisuje a doplňuje další materiální, organizační, personální, psychohygienické a pedagogické podmínky, které mají příznivý vliv na kvalitu vzdělávání vymezenou RVP PV.

Věcné podmínky se týkají vybavení, které by každá kvalitní mateřská škola měla zajistit. Patří sem především dostatečně velké prostory a vhodné prostorové uspořádání, ve kterém se děti mohou realizovat. Dále je podstatné, aby všechny vnitřní či vnější prostory splňovaly bezpečnostní a hygienické předpisy, jako je například teplota, čistota, osvětlení,

vzduch apod. V mateřské škole je dále potřeba mít umývárny, toalety, vybavení pro odpočinek, dětský nábytek, tělocvičné nářadí aj. Hračky a pomůcky by měly být v dosahu dětí a mateřská škola by měla mít na budovu navazující dostatečně velkou zahradu či hřiště.

U **životosprávy** je podstatné, aby mateřská škola zaopatřila plnohodnotnou a vyváženou stravu s dostatkem tekutin. Mezi jídly jsou dodržovány vhodné intervaly a děti do jídla nesmí být nuceny. Ke zdravému vývoji dětí neodmyslitelně patří možnosti volného pohybu, které se pojí i s pobytem venku, který by měl být dostatečný. Aby děti mohly načerpat patřičnou energii, potřebují také odpočívat nebo jít spát. Do spánku se však děti za žádnou cenu nemají nutit. V mateřské škole by pro potřebu odpočinku měla být vyhrazena pravidla a místo.

Kvalitní **psychosociální podmínky** zajišťují, aby se dítě v mateřské škole cítilo dobře a bezpečně. Aby tomu tak bylo, je potřeba, aby každé dítě mělo možnost adaptace na nové prostředí, aby všechny děti měly rovnocenné postavení a aby učitelé respektovali individuální potřeby dětí. Pedagog by měl podporovat volnost a svobodu dětí, která by měla být vyvážená. Dále by pedagog měl být vlídný, sympatizující, vstřícný, empatický, vřelý a v jeho vztahu s dětmi by se měla projevovat tolerance, důvěra a ohleduplnost. Vzdělávací nabídka by měla odpovídat mentalitě předškolního dítěte a jeho potřebám a pokyny pro děti by měly být formulovány jasně a srozumitelně. Každé dítě by mělo mít prostor pro samostatné rozhodování a aktivní spoluúčast při vzdělávání.

Organizace chodu mateřské školy je vyhovující, pokud denní řád umožňuje reagovat na individuální potřeby dětí a děti mají dostatek času na spontánní hru. Je důležité, aby byly pravidelně zařazovány zdravotně preventivní pohybové aktivity. Plánování činností vychází z potřeb a zájmů dětí, které jsou podněcovány k vlastní aktivitě a experimentování. Poměr spontánních a řízených aktivit by měl být vyvážený a měly by být zařazeny všechny formy výuky - frontální, skupinové a individuální činnosti. Dalším důležitým bodem organizace je dodržování soukromí dětí při hygieně a respektování dítěte, pokud se nechce zapojit do nějaké z činností. Neměly by být ani překračovány stanovené počty ve třídě, tedy třída mateřské školy se naplňuje do počtu 24 dětí, přičemž mateřská škola s jednou třídou by měla mít nejméně 15 dětí, mateřská škola se dvěma a více třídami pak nejméně v průměru 18 dětí ve třídě.

3.6 Spolupráce a komunikace s rodiči

Kvalitní vzdělávání lze dle České školní inspekce (2021, s. 20-23) dosáhnout jen za předpokladu, že škola **komunikuje a spolupracuje se zákonnými zástupci dětí** (dále rodiče). Mateřská škola by měla fungovat dle jasných pravidel, která umožňují efektivní komunikaci vedení, pedagogů i rodičů. Efektivní verbální i neverbální komunikace s rodiči vede dle Lažové (2013, s. 33) ke kvalitnímu vztahu. Neverbální komunikace tvoří základ veškerého sdělení, které učitel říká. Aby byla neverbální komunikace efektivní, je dle Lažové (2013, s. 34) potřeba, aby měl pedagog při rozhovoru s rodiči patřičný rozestup, aby se usmíval, aby byl upravený, čistý, patřičně oblečený a aby mluvil srozumitelně, klidně a pomalu. Nejdůležitější však je, aby byl pedagog při komunikaci s rodiči autentický a svůj. Komunikaci musí pedagog přizpůsobit i tomu, s kým zrovna hovoří. Každý rodič je jiný a je mu příjemný jiný typ komunikace a také mateřskou školu navštěvují babičky a dědečkové, se kterými je potřeba komunikovat jinými způsoby. Dle mého názoru by pedagog měl být v komunikaci s rodiči především slušný, vřelý, otevřený, naslouchající a důvěryhodný.

Dle České školní inspekce ((2021, s. 20-23) by škola měla pracovat na neustálém sblížení s dětmi i s rodiči a snažit se je zapojovat do nejrůznějších akcí. Cílem školy je usilovat o to, aby se rodiče i děti cítili v jejích prostorách bezpečně a aby s ní rodiče sdíleli své představy, vzali cíle i strategii školy za své a snažili se být jednotní. S tímto souhlasí i RVP PV (2021, s. 34-35), který dále popisuje, že ve vztazích mezi vedením, zaměstnanci a rodiči by měla být oboustranná důvěra, otevřenost, vstřícnost, porozumění, respekt a ochota spolupracovat. Rodiče by měli být dostatečně informováni o dění v mateřské škole a měli by mít možnost aktivně se ho účastnit, stejně jako dalších rozmanitých programů, které mateřská škola nabízí. Společné programy a akce dle Lažové (2013, s. 27) umožňují účastníkům více se sblížit, seznámit se a prožít společně příjemné chvíle. Je dobré rodiče do příprav společných akcí zapojovat a vyzvat je k pomoci. Mohou přinést zajímavé nápady, jak akci ozvláštnit, nebo mohou například připravit pohoštění.

Mimo společných akcí se pedagog s rodiči setkává na třídních schůzkách, které je dobré dle Lažové (2013, s. 25-26) vést neformálně, nabídnout čaj nebo kávu a společně si promluvit o dění v MŠ a o dětech. Pedagog by měl na třídních schůzkách tvořit příjemnou

atmosféru, být naslouchající a měl by umět připustit diskuzi. Důležité je rodiče nezdržovat a věnovat pozornost jen podstatným věcem a připomínkám.

Dle RVP PV (2021, s. 34-35) je podstatné při komunikaci s rodiči neposkytovat jim nevyžádané rady, nezasahovat do soukromí rodiny a naopak se ho snažit chránit. Pokud rodiče potřebují, nabízí jim mateřská škola také poradenský servis a spolupracuje s odborníky a specializovanými službami (logopedie, rehabilitace, lékaři, psychologové, speciální pedagogové apod.), které mohou rodině v případě potřeby doporučit.

Mimo spolupráce s rodiči je důležité, aby mateřská škola spolupracovala i se zřizovatelem, partnery, obcí či regionem, kde sídlí, a základní školou nebo školou v zahraničí. Měla by aktivně vstupovat do společenských projektů, výměnných pobytů apod. Všechny tyto spolupráce mohou vést ke zkvalitnění činnosti školy.

4 Evaluace

Pro zvýšení kvality vzdělávání je nezbytné užívat ve školských zařízeních **evaluaci**, která umožňuje získávání informací, hodnocení, sledování a zlepšování či upravování vzdělávacích strategií.

Dle Bečvářové (2010, s. 76) je evaluace „řízené hodnocení podle předem určených pravidel. Na rozdíl od hodnocení je tedy evaluace kvalitativně i kvantitativně vyšší, zahrnuje průběžné vyhodnocování podmínek, vzdělávání, procesů vzdělávání, výsledků vzdělávání i programových dokumentů, jejich kvality včetně naplňování stanovených cílů.“

Průcha, Mareš a Walterová (2009, s. 191) vysvětlují pedagogickou evaluaci jako „zjišťování, porovnávání a vysvětlování dat charakterizujících stav, kvalitu, fungování, efektivnost škol, částí nebo celku vzdělávacího systému.“

Bílá kniha (2001, s. 39) uvádí, že pro rostoucí kvalitu je důležité provádět jak **vnitřní (autoevaluaci)**, tak **vnější evaluaci**, jelikož spolu souvisí a tvoří zdravý systém pro rozvoj školy. Cílem pedagogické evaluace je vybudovat propojený systém evaluace, který spojí celý vzdělávací systém. Průcha (2009, s. 131) doplňuje, že vnější evaluaci provádí Česká školní inspekce, která zároveň nabízí školám poradenskou činnost. Vnitřní evaluaci

provádí škola, která hodnotí především vzdělávací program, kvalitu a efektivnost vzdělávacího procesu, klima školy, péči o žáky, finanční situaci, kooperaci s rodiči apod. Porovnávat výsledky vnitřní a vnější evaluace je dle Bečvářové (2010, s. 77) úkolem České školní inspekce. Ta apeluje na to, aby se ve vnitřní evaluaci objevilo shrnutí silných a slabých stránek, u kterých je sestaven postup pro jejich zlepšení.

Pro evaluaci je velmi podstatná systematičnost a dlouhodobost s přesně daným cílem. Proces evaluace musí být prováděn metodicky správně, pravidelně a neustále by se měl opakovat, jelikož cílem mateřské školy je neustále zkvalitňovat svou činnost.

4.1 Autoevaluace škol

Každá škola je povinna vytvářet **Vlastní hodnocení školy**, což je neveřejný dokument, který si vede každá škola a možnost náhledu má pouze Česká školní inspekce. Bečvářová (2010, s. 76-77) popisuje, že autoevaluace spočívá na bázi sběru dat a analýzy informací, dle daných měřítek. Díky autoevaluaci má škola možnost zjistit, zda plní předem stanovené cíle. Hlavním cílem autoevaluace je ověřovat kvalitu mateřské školy a následně se snažit tuto kvalitu zlepšovat. Obdobně to vnímá Sedláčková (2012, s. 14), která uvádí, že při autoevaluaci mateřská škola vyhodnocuje, zda poskytuje dětem kvalitní vzdělávání a jaké dětem vytváří podmínky pro vzdělávání. Na základě tohoto vyhodnocení vytváří další plány pro úpravu vzdělávacích podmínek a pro rozvoj mateřské školy.

Autoevaluace se uskutečňuje na úrovni třídy a na úrovni školy. Bečvářová (2010, s. 76-77) popisuje, že autoevaluaci **na úrovni třídy** provádí pedagog, který vyhodnocuje vzdělávací pokroky dětí, hodnotí svou práci a práci svých kolegů, integrovaný blok a třídní vzdělávací program. Autoevaluaci **na úrovni školy** provádějí vedoucí pracovníci, kteří vyhodnocují podmínky školy, řízení, spolupráci s rodiči a partnery, věcné podmínky apod. Do hodnocení se mohou zapojit i rodiče a děti.

Autoevaluaci si vytváří každá škola samostatně v rámci tvorby ŠVP. Mateřská škola si tedy dle RVP PV (2021, s. 39) stanovuje:

- „předmět evaluace (na které konkrétní jevy se mateřská škola zaměří);
- metody a techniky evaluace (formy, způsob vyhodnocování);

- časový plán (konkrétní termíny či frekvence hodnocení);
- odpovědnost učitelů a dalších pracovníků (kdo bude za co zodpovědný).”

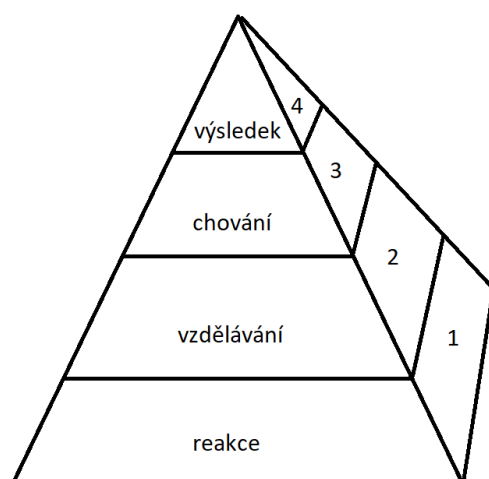
Z hlediska komplexnosti je dle RVP PV (2021, s. 40) klíčové při autoevaluaci sledovat:

- „soulad ŠVP (TVP) s RVP PV;
- plnění cílů ŠVP (TVP);
- způsob zpracování a realizace obsahu vzdělávání (zpracování a realizace integrovaných bloků);
- práci učitelů (včetně jejich sebereflexe);
- výsledky vzdělávání (pedagogická diagnostika);
- kvalitu podmínek vzdělávání v kontextu RVP PV.”

Důležitou součástí autoevaluace je dle RVP PV (2021, s. 40) **hodnocení vzdělávacích výsledků dětí**, které by měl učitel vyhodnocovat systematicky a za použití patřičných metod **pedagogické diagnostiky**. Systém hodnocení vzdělávacích výsledků a pokroků dětí si vytváří mateřská škola či učitel. Záznamy z hodnocení jsou přístupné pouze ostatním učitelům mateřské školy, České školní inspekci a rodičům. Česká školní inspekce (2021, s. 24-26) uvádí, že ke zjištění vedení školy a pedagogů, zda je cíl vzdělávání naplněn, je potřeba, průběžně provádět pedagogickou diagnostiku, sledovat a zaznamenávat vývoj dítěte, procesy učení a vzdělávací pokroky každého dítěte. Dle RVP PV (2021, s. 40) je podstatné, aby pedagogická diagnostika probíhala individuálně. Učitel se při hodnocení vzdělávacích výsledků a pokroků musí vyvarovat porovnávání dětí a jejich výkonů mezi sebou. Díky pedagogické diagnostice získávají učitelé informace o pokrocích a rozvoji dítěte a mohou včas zachytit problémy, které se následně snaží odstranit, nebo mohou nabídnout odbornou pomoc.

Česká školní inspekce (2021, s. 24-26) dodává, že výsledky pedagogické diagnostiky lze použít pro další plánování a zkvalitňování vzdělávací nabídky a činností školy. Je podstatné, aby výsledky vzdělávání mateřské školy odpovídaly požadavkům ŠVP a očekávaným výstupům RVP PV.

Syslová (2012, s. 39) uvádí, že někteří autoři, například Spilková (2005) a Košťálová (2009), upozorňují na nutnost rovnováhy při hodnocení výsledků a procesu vzdělávání. Může se totiž stát, že je pozornost směřována pouze na dobré výsledky vzdělávání, ale kvalita vzdělávacích procesů je kvůli tomu opomíjena. Než se plně věnovat výsledkům vzdělávání je důležitější zaměřit se spíše na hodnocení a zjišťování vnitřní motivace dětí k učení, jejich sociálních dovedností, postojů apod. Aby se tato chyba nestávala, měl by pomoci **Kirkpatrickův model**, což je čtyřstupňová pyramida, která se zabývá hodnocením procesu a výsledků vzdělávání. Model cílí pozornost na hledání nejvhodnějších směrů pro vzdělávání dětí a zároveň bere v potaz rozdílnost dětí, jejich potřeb i vývoje. Je vytvořen zejména pro vyšší stupně vzdělávání, ale dají se na něm dobře ukázat i zvyklosti v hodnocení výsledků předškolního vzdělávání.

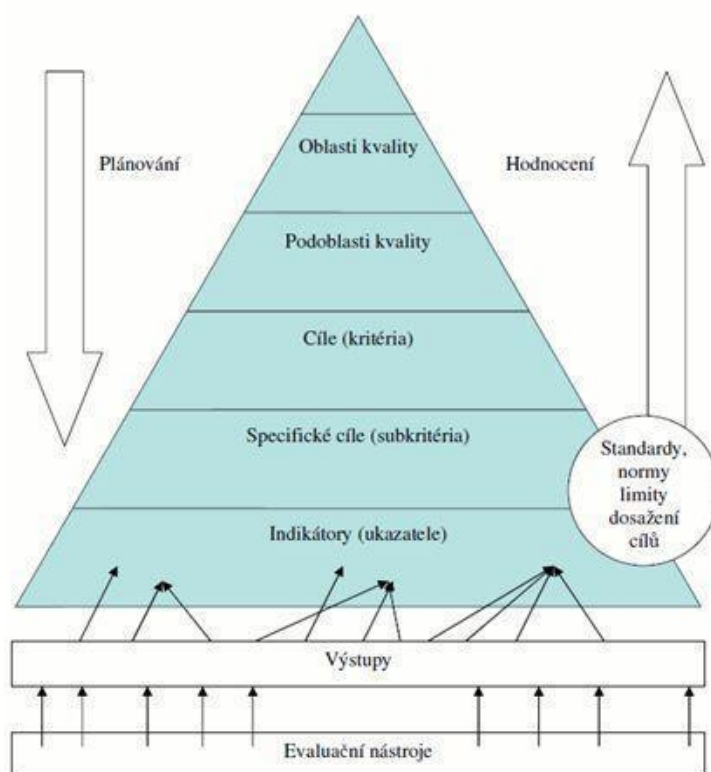

Kirkpatrickův model

Kirkpatrick (2010) in Syslová (2012, s. 39)

Dalším důležitým bodem je dle České školní inspekce (2021, s. 24-26) zjistit, jak se absolventů daří v následujícím vzdělávání, a na tyto informace reagovat. Cílem vzdělávání v mateřské škole je, aby dítě, které mateřskou školu dokončí, mělo patřičné vědomosti a dovednosti, které utvoří pevný základ pro jeho následující vzdělávání a budoucí život.

Co se týče propojení autoevaluace s kvalitou mateřské školy Syslová (2012, s. 38) udává, že „s autoevaluací se pojí především kvalita jako něco, co může nabývat různých hodnot a co je popsitelné pomocí kritérií a indikátorů.” Syslová (2012, s. 41) dále představuje **Model kvality**, který se pokouší o smysluplné „propojení procesu plánování a vyhodnocování se soustavným zvyšováním kvality školy a s procesem vzdělávání. Model poukazuje na důležitost evaluačních nástrojů jako prostředku sběru relevantních informací na základě indikátorů specifikujících cíle školy a vzdělávání.”

Model kvality

Syslová (2012, s. 41), dostupné z: <https://slideplayer.cz/slide/5636193/#jeatli>

Šipka mířící vzhůru ukazuje uskutečnění autoevaluačních procesů a šipka mířící dolů ukazuje proces plánování a zároveň usiluje o zvýšení kvality vzhledem k daným cílům.

5 Indikátory kvality vzdělávání

Janoušková a Maršák (2008, s. 316) poukazují na to, že zjistit kvalitu vzdělávání je velmi komplikovaný problém. Aby toto zjišťování nebylo příliš náročné, je potřeba si hlavní problém rozdělit na problémy nižšího řádu, které následně budeme zkoumat a řešit. Informace, které zjistíme, nám pomohou objektivně zhodnotit vzdělávací systém.

Indikátory kvality vzdělávání jsou dle Janouškové a Maršáka (2008, s. 316) popsány v české literatuře „jako určitým způsobem měřitelné (statistické) údaje, které zprostředkovaně vypovídají o současném stavu sledovaného vzdělávacího systému nebo o procesech v něm probíhajících. Představují jisté argumentační východisko pro rozhodování, na jehož základě můžeme např. vyhodnotit daný stav systému jako uspokojivý, nebo jako zralý pro změnu.“

Znaky kvalitní mateřské školy byly určeny a vysvětleny v předchozích kapitolách na základě dokumentu České školní inspekce „Kritéria hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání na školní rok 2021/2022“, znaků kvalitní školy, které rozepsal Průcha (2012, s. 107) na základě Spilkové (2001) a podle RVP PV. Znaky kvalitní školy, výše zmíněný dokument České školní inspekce a RVP PV určují indikátory kvality vzdělávání mateřské školy, přičemž jsou v této práci převedeny na indikátory kvality vzdělávání alternativní mateřské školy. Definovat indikátory kvality vzdělávání alternativních mateřských škol je složité z toho důvodu, že se každá řídí specifickým a jedinečným vzdělávacím programem. Hodnotící kritéria kvality tedy může mít každá škola odlišná. Indikátory kvality vzdělávání v této práci obsahují obecnou rovinu toho, co by měla mít každá mateřská škola bez ohledu na to, zda je alternativní, či tradiční.

Z teoretické části tedy vyplývají následující náležitosti, které by měla kvalitní alternativní mateřská škola mít. Úkolem praktické části bude zjistit, zda jsou tyto náležitosti v daných alternativních mateřských školách v Karlových Varech splněny a díky tomu následně odpovědět na otázku, jaká je kvalita a podmínky vzdělávání alternativních mateřských škol v Karlových Varech.

Indikátory kvality vzdělávání v mateřské škole:

- zřejmá filozofie, koncepce a rámec školy;
- kvalitní řízení školy;
- převažující progresivní koncepce výuky;
- kvalita učitele;
- vyhovující podmínky;
- spolupráce a komunikace s rodiči;
- efektivní systém autoevaluace.

PRAKTICKÁ ČÁST

Teoretická část určila indikátory kvality vzdělávání v mateřské škole, které budou v rámci praktické části analyzovány a ověřovány v alternativních mateřských školách v Karlových Varech. Nejdříve bude popsán cíl výzkumu, výzkumné otázky a metoda výzkumu. Dále budou ověřovány indikátory vzdělávání ve třech alternativních mateřských školách v Karlových Varech a nakonec budou zodpovězeny výzkumné otázky.

1 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu bakalářské práce je analyzovat kvalitu a podmínky vzdělávání v každé z nabízených alternativních mateřských škol (dále MŠ) v Karlových Varech. Analyzování kvality a podmínek vzdělávání bude prováděno vždy po dobu tří dnů ve třech alternativních mateřských školách, celkem tedy 9 dní. Každá z alternativních mateřských škol vybraných v tomto výzkumu se řídí jiným alternativním programem, každý z nich byl popsán v teoretické části. Jedná se o program Školy podporující zdraví, waldorfskou pedagogiku a lesní pedagogiku. Pro udržení anonymity mateřských škol budou školy očíslované čísla od jedničky do trojky.

Kvalitu a podmínky vzdělávání lze analyzovat pomocí indikátorů kvality vzdělávání, které vyplývají z teoretické části a budou v každé MŠ ověřovány pomocí systematického pozorování, analýzy dokumentů a polostrukturovaného rozhovoru.

Indikátory kvality vzdělávání v mateřské škole:

- zřejmá filozofie, koncepce a rámec školy;
- kvalitní řízení školy;
- převažující progresivní koncepce výuky;
- kvalita učitele;
- vyhovující podmínky;
- spolupráce s rodiči;
- efektivní systém autoevaluace.

1.1 Výzkumný problém

Výzkumným problémem práce je kvalita a podmínky vzdělávání v alternativních mateřských školách v Karlových Varech.

2 Výzkumné otázky a metodika výzkumu

2.1 Hlavní výzkumná otázka

- 1) Jaká je kvalita a podmínky vzdělávání v alternativních mateřských školách v Karlových Varech?

2.2 Vedlejší výzkumné otázky

1. Jak tyto mateřské školy samy reflektují a posouvají svou kvalitu?
2. Co škola dělá pro zkvalitnění podmínek školy?
3. Co škola dělá pro zkvalitnění práce pedagogů?

2.3 Metoda výzkumu

Pro svou praktickou část jsem zvolila kvalitativní přístup. Kvalitativní výzkum má dle Švaříčka a Šed'ové (2007, s. 13) různé definice. Hendl (2008, s. 47) upozorňuje, že není žádný všeobecně uznávaný způsob, jak kvalitativní výzkum provádět nebo definovat. Dále představuje definici, kterou uvedl metodolog Creswell (1998, s. 12):

„Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.“

Kvalitativní výzkum je tedy dle Hendla (2008, s. 48) velmi pružný, jelikož otázky se mohou měnit, doplňovat a vylepšovat. Výzkumník se drží svého výzkumného plánu, ale zároveň se může stát, že nastanou situace, které předtím nepředpokládal, tudíž podle toho musí svůj výzkum pozměnit.

2.3.1 Systematické pozorování

Pozorování obecně, jak uvádí Chráska (2007, s. 151 - 152), je nejstarší a zároveň nezastupitelnou metodou získávání potřebných dat.

Pozorování v této bakalářské práci probíhalo na principu, kdy je **pozorovatel jako účastník**. To dle Hendla (2008, s. 192) znamená, že pozorování vědí o jeho totožnosti a o prováděném pozorování. Pozorovatel se málo účastní dění ve skupině, jelikož je v daném prostředí jen chvíli a nemá tak možnost blíže proniknout k jedincům skupiny.

Úkolem pozorování je zjištění následujících bodů:

- podmínky mateřské školy;
- kvalita učitele;
- koncepce výuky.

2.3.2 Analýza dokumentů

Hendl (2008, s. 130) popisuje, že v dokumentech můžeme najít osobní nebo skupinové, vědomé či nevědomé představy, názory a postoje. Díky analýze dat máme přístup k informacím, které bychom jinak získávali obtížně. V dokumentech se nachází reálné informace, které nepodléhají chybám a nepřesnostem, které mohou vzniknout při pozorování nebo dotazování.

Analýza dat v bakalářské práci je konkrétně zaměřena na analýzu Školního vzdělávacího programu. Hlavním cílem analýzy ŠVP PV je zjistit, zda je v souladu s RVP PV a zda má náležitosti, které by dle RVP PV měl obsahovat. ŠVP PV by dle RVP PV (2021, s. 41) měl „obsahovat informace z těchto okruhů:

- identifikační údaje o mateřské škole;
- obecná charakteristika školy;
- podmínky vzdělávání;
- organizace vzdělávání;
- charakteristika vzdělávacího programu;

- vzdělávací obsah;
- evaluační systém a pedagogická diagnostika.”

Soulad ŠVP PV s RVP PV bude hodnocen dle požadavků z RVP PV (2021, s. 44) „*Kritéria souladu rámcového a školního vzdělávacího programu*”.

Dále se analýza zaměřuje na **webové stránky**, které dle mého názoru mohou dobře informovat rodiče s dětmi, kteří jsou potenciálními zájemci o nastoupení do mateřské školy. Webové stránky mohou být první věcí, kterou tito zájemci uvidí. Představují tedy určitou reprezentaci školy.

2.3.3 Polostrukturovaný rozhovor

Švaříček a Šed'ová (2007, s. 13) uvádí, že „cílem hloubkového a polostrukturovaného rozhovoru je získat detailní a komplexní informace o studovaném jevu.”

Polostrukturovaný rozhovor bude proveden v každé zmíněné alternativní mateřské škole. Nejdříve se rozhovor uskuteční s vedením mateřské školy a poté s vedoucí paní učitelkou.

Z výše uvedeného textu a z teoretické části vyplývá, že budou kladeny následující otázky:

Polostrukturovaný rozhovor s vedením dané MŠ

- Jaký má vaše škola koncept vzdělávání, jakými cíli se řídí?
- Jaké kroky škola podniká pro zvýšení kvality, efektivity vzdělávání, zlepšení jejího chodu?
- Jaké kroky děláte pro zlepšení podmínek mateřské školy?
- Jak ve škole funguje systém autoevaluace ?
- Jak spolupracujete a komunikujete s rodiči?
- Jaké kroky školy podniká pro zkvalitnění práce pedagogů?

Polostrukturovaný rozhovor s vedoucí učitelkou/učitelem dané MŠ

- Jaký koncept vzdělávání má škola, jakými cíli se řídí?

- Jaké kroky podnikáte pro zvýšení kvality, efektivity vzdělávání, zlepšení jejího chodu?
- Jaké kroky děláte pro zlepšení podmínek mateřské školy?
- Jak ve škole funguje systém autoevaluace?
- Jak s vámi komunikuje vedení mateřské školy?
- Jak spolupracujete a komunikujete s rodiči?
- Jaké kroky děláte pro zkvalitnění své práce pedagoga?

3 Interpretace výsledků výzkumu

3.1 Alternativní mateřská škola č. 1

Alternativní mateřská škola č. 1 se řídí programem Škola podporující zdraví.

3.1.1 Ověření indikátorů kvality vzdělávání

Zřejmá filozofie, koncepce a rámec školy

Na základě analýzy ŠVP a na základě pozorování podmínek mateřské školy, usuzuji, že v mateřské škole č. 1 není zřejmá filozofie, koncepce a rámec školy.

ŠVP PV je zpracován dle podmínek RVP PV a je koncipován dle cílů, zásad a principů programu Školy podporující zdraví. Praxe se však v určitých věcech od tohoto programu a od zpracování ŠVP značně odklání. ŠVP se od reality liší například v charakteristice třídy, jelikož v ŠVP je napsáno, že třídy jsou heterogenní, přestože jsou homogenní. Další nesrovnalosti jsou ohledně školní zahrady, která je dle ŠVP vybavena vrbovišti, blátíčkovou zónou, bylinkovou zahradou apod. Vrboviště je zde jedno a druhé je z větší části pokáceno, jelikož dle rozhovoru s vedoucí paní učitelkou stínilo do třídy. Blátíčková zóna se na zahradě nenachází a bylinkovou zahrádku se snaží paní učitelky renovovat.

V ŠVP má MŠ *Dlouhodobý plán školy*, který obsahuje především snížení počtu dětí ve třídě pro zlepšení osobnostního přístupu k dětem, stabilizaci kolektivu kvůli slučování

budov dvou MŠ, lepší spolupráci a komunikaci s městem, zlepšování materiálních podmínek, zapojování rodičů do plánování aktivit apod.

Kvalitní řízení školy

Paní zástupkyně v rozhovoru sdělila, že mateřskou školu řídí paní ředitelka, která řídí dalších osm mateřských škol. Paní ředitelka má pod sebou zástupkyně, které dané MŠ zaštiťují a starají se o ně. Dle analýzy ŠVP, které se neshoduje s realitou ani s kurikulem programu Škola podporující zdraví, bych usoudila, že vedení mateřské školy není kvalitní. Paní zástupkyně i vedoucí paní učitelka však v rozhovoru uvedly, že paní zástupkyně pro tuto MŠ se nedávno změnila, a proto je situace ohledně programu Škola podporující zdraví poměrně nepřehledná. Paní zástupkyně i paní ředitelka dělají dle rozhovoru vše, co je v jejich silách, aby chod mateřské školy zlepšily. ŠVP se dle rozhovoru s paní vedoucí učitelkou bude od září měnit a na jeho změnách se budou podílet jak zaměstnanci, tak vedení MŠ.

Paní zástupkyně a zaměstnanci MŠ mají dle analýzy ŠVP jasně vymezeny povinnosti, úkoly a pravomoce. Dle rozhovoru s paní vedoucí učitelkou komunikuje vedení s mateřskou školou bez problému a snaží se vyhovět všem požadavkům, které paní učitelky žádají. Vedoucí paní učitelka a paní zástupkyně se s paní ředitelkou schází každý měsíc na poradě, kde společně hodnotí práci pedagogů, mluví o dětech a probírají různé požadavky. Dle rozhovoru s paní vedoucí učitelkou a paní zástupkyní se paní ředitelce předává vše, co se v MŠ hodnotí pomocí autoevaluace.

Převažující progresivní koncepce výuky

Výuka v MŠ je koncipována stejně jako v běžných mateřských školách. Převažuje spontánní a frontální výuka. Ráno probíhají spontánní činnosti, kde si děti volí hru samy. Děti je ve třídě zpravidla kolem dvaceti tří, tudíž spontánní činnosti vypadají spíše jako chaos. Při řízených činnostech byly děti klidné, až na pár výjimek, které paní učitelka musela okřikovat. Paní učitelka do činností děti nenutí, jen se jich občas znovu zeptá, zda se nechtějí přidat. Poměr spontánních činností a frontálních činností je vyvážený a výuka probíhá adekvátně k

věku dětí. Do výuky jsou pravidelně zařazovány zdravotně preventivní pohybové aktivity. Na základě pozorování soudím, že by činnosti měly více vycházet z potřeb a zájmů dětí. Děti by měly být více podněcovány k vlastní aktivitě a experimentování.

Co se týče cílů vzdělávání, které rozepsala Syslová (2012, s. 17-18), měl by být na základě mého pozorování u dětí více podpořen cíl „*Učit se být*“. Mělo by být zapojeno více činností na rozvoj sebelásky, sebeúcty a sebevědomí dětí. Dle pozorování soudím, že je dětí ve třídě hodně a není tolik času a příležitostí na individuální přístup a vzdělávání dětí.

Na základě pozorování si myslím, že je potřeba u dětí více podpořit samostatnost. Měla jsem možnost vidět situaci, kdy jedno z dětí řeklo paní asistentce, že si po sobě oblečení z venku nechce uklidit a nechalo ho na zemi. Paní asistentka šla a oblečení po dítěti uklidila. Dle mého názoru by paní asistentka měla dítěti říci, že je potřeba, aby si po sobě uklidilo věci samo a pokud s tím dítě potřebuje pomoci, může paní asistentku o pomoc požádat a společně situaci nějak vyřeší. Ale dítě dle mého názoru není vedeno k samostatnosti ani k řešení dané situace tím, že to někdo udělá za něj.

Asistentka je ve třídě z toho důvodu, že je ve třídě integrovaná holčička. Paní učitelka se pro ni snažila program a vzdělávací nabídku přizpůsobovat, aby činnosti s ostatními dětmi mohla dělat.

Kvalita učitele

Z pozorování a rozhovoru vyplynulo, že se paní učitelka řídí podle etických principů učitelské profese, které rozepsala Syslová (2013, s. 146). Profesní dovednosti nejsou zcela vyhovující, jelikož se paní učitelka děti motivovala převážně vnější motivací. Paní učitelka uměla ve třídě vytvořit příznivé prosociální klima a do třídy vnášela demokratické principy. Ve třídě bylo jedno integrované dítě, které nediskriminovala, a jednala s ním jako s ostatními dětmi.

Vztah mezi paní učitelkou a dětmi funguje na přátelské bázi. Paní učitelka s dětmi komunikuje s respektem a vřelým způsobem, jen když někdo křičí nebo dělá neplechu,

napomene ho. Když se někomu stýskalo, paní učitelka ho objala a utěšila. Nesouhlas projevuje paní učitelka zvýšením hlasu a okřiknutím dotyčného.

Děti motivuje paní učitelka spíše vnější motivací. Pro lepší motivaci dětí používá změny v intonaci řeči. Vypozorovala jsem, že je často chválí a snaží se je povzbudit k lepším výkonům. U předškoláků paní učitelka často děti upozorňuje, že jsou již předškoláci a měli by dané činnosti zvládnout.

Vyhovující podmínky

Věcné podmínky, ve kterých se vzdělávání dětí uskutečňuje, mohou případní uchazeči zjistit již na webových stránkách, kde se nachází video, které je složeno z fotografií, jež provází areálem a prostory mateřské školy.

Třídy jsou velké, prostorné a jsou vybaveny velkým množstvím hraček. Hračky jsou převážně plastové. Nábytek je vyhovující a je přizpůsoben dětským velikostem. Vnitřní i vnější prostory splňují bezpečnostní i hygienické předpisy. Ve třídě paní učitelka často větrá, aby děti měly čerstvý vzduch.

Venkovní zahrada je prostorná s několika herními centry. Součástí zahrady jsou brouzdaliště s povrchem Smartsoft, prolézačky, smyslové chodníčky, altán se stolečky a každá třída má vlastní pískoviště. Zahrada má aktuálně hluchá místa, která je potřeba zkulturnit. V ŠVP je uvedeno blátoviště a bylinková zahrada, což se neshoduje s realitou. Dle rozhovoru s vedoucí paní učitelkou je potřeba udělat nový projekt týkající se zahrady a je potřeba vyřešit nevyhovující stromy kolem MŠ. Paní vedoucí učitelka v rozhovoru zmínila, že ten, kdo dělal projekt na školní zahradu, patřičně nepromyslel rozvržení stromů, které jsou ohrožující a stíní do prostor mateřské školy. Dále uvedla, že jeden ze stromů dokonce při vichřici na mateřskou školu spadl.

Životospráva je dle norem RVP PV vyhovující, ale jídelníček aktuálně není tak pestrý, jak by dle norem programu Škola podporující zdraví měl být. Paní kuchařka mi tuto skutečnost objasnila tím, že požadavky na stravu jsou velmi přísné, potraviny se zdražují a tím pádem by se musely zvýšit i ceny stravování. Dětem je poskytována plnohodnotná a

vyvážená strava, mezi jídly jsou patřičné intervaly, děti mají k dispozici po celý den dostatek tekutin a do jídla je paní učitelka nenutí.

Klima a atmosféra třídy je vždy zrána klidnější, ale když se sejde větší počet dětí ve třídě, začnou být děti hlučnější a paní učitelka je musí častěji usměrňovat. Celková atmosféra školy je příjemná. Škola je zvelebená obrázky a různými výtvary dětí, díky kterým je celá MŠ barevná a dýchá z ní pozitivní energie.

Spolupráce a komunikace s rodiči

Mateřská škola č. 1 komunikuje s rodiči vyhovujícím způsobem prostřednictvím telefonu, WhatsApp skupin a při předávání dětí, což je dle rozhovoru s vedoucí paní učitelkou mnohem efektivnější než nástěnky či webové stránky. Dle rozhovoru s paní vedoucí učitelkou soudím, že MŠ nyní nepracuje na společném sbližování s rodiči, jelikož nepořádá žádné společné akce. Akce či slavnosti poslední dobou mateřská škola nepořádala z důvodu epidemiologické situace, ale má v plánu nějaké odpoledne s rodiči v nejbližších měsících uskutečnit.

Efektivní systém autoevaluace

Díky analýze ŠVP a rozhovoru s vedoucí paní učitelkou a paní zástupkyní soudím, že je systém autoevaluace efektivní. Systém autoevaluace funguje tak, že paní učitelky provádí hodnocení, které následně předají vedoucí paní učitelce a ta ho následně předává zástupkyni paní ředitelky a ona ho předává na ředitelství.

Paní učitelky provádí, dle rozhovoru s vedoucí paní učitelkou a analýzy ŠVP, autoevaluaci tříd, podmínek, vzdělávacích plánů, pedagogickou diagnostiku a hodnocení celého roku. Vedoucí paní učitelka provádí hodnocení na úrovni školy. Hodnocení tříd probíhá pololetně a celkové hodnocení roku se odevzdává paní ředitelce na konci roku. Paní učitelky dále jednou za čtvrt roku hodnotí děti s podpůrným opatřením, provádí pedagogickou diagnostiku a sebehodnocení.

3.1.2 Odpovědi na výzkumné otázky

Hlavní výzkumná otázka

1) Jaká je kvalita a podmínky vzdělávání alternativních mateřských škol v Karlových Varech?

Kvalita a podmínky vzdělávání alternativní mateřské školy č. 1 nejsou dle Indikátorů kvality vzdělávání vyhovující z hlediska filozofie, koncepce a rámce školy a z hlediska analýzy ŠVP.

Tato mateřská škola si v poslední době prošla velkými změnami, které neumožňují přesné dodržování programu Škola podporující zdraví. Například epidemiologická situace a nynější zdražování potravin znemožňují dodržování stravování dle programu Škola podporující zdraví. Dále se tato mateřská škola potýkala s problémem sloučení dvou různých mateřských škol s různými programy a navíc i změnou vedení, což také zapříčinilo, že třídy nefungují v heterogenním provozu, ale naopak v homogenním. Myslím si, že se mateřská škola č. 1 přiklání spíše k provozu školy bez programu Škola podporující zdraví a stala se tak běžnou mateřskou školou. Toto zjištění je dle mého názoru klíčové a rodiče dětí, které mateřskou školu navštěvují, by s ním měli být obeznámeni.

Řízení mateřské školy se dle Indikátorů kvality vzdělávání jeví jako nekvalitní, ale polehčující okolností je dle mého názoru změna paní zástupkyně. Důvodem nejasností ohledně ŠVP, filozofie, koncepce a rámce školy je slučování dvou budov, epidemiologická situace a také změna paní zástupkyně. Nová paní zástupkyně si nedostatky uvědomuje a snaží aktivně pracovat na jejich vylepšení. Vedení MŠ komunikuje s pedagogy vstřícným a přátelským způsobem. Pedagogové mají jasně vymezeny povinnosti, úkoly a pravomoce.

Výuka v mateřské škole probíhá vyhovujícím způsobem a adekvátně k věku dětí, ale dle Indikátorů kvality vzdělávání je potřeba u dětí více podpořen cíl „*Učit se být*“, který popsala Syslová (2012, s. 17-18). Do výuky dětí by mělo být zařazeno více činností na rozvoj sebedůvěry, sebeúcty a sebevědomí dětí a děti by měly být více podněcovány k vlastní aktivitě a experimentování. Dále by dle Indikátorů kvality vzdělávání měly být děti více vedeni k samostatnosti a činnosti by měly více vycházet ze zájmů dětí.

Kvalita učitele se dle Indikátorů kvality vzdělávání projevuje v jednání dle etických principů učitelské profese, které rozepsala Syslová (2013, s. 146). Paní učitelka uměla především ve třídě vytvořit příznivé prosociální klima a do třídy vnášela svým chováním demokratické principy. Integrované dítě ve třídě nediskriminovala, jednala s ním jako s ostatními dětmi a uměla mu přizpůsobit vzdělávací nabídku. Indikátory kvality vzdělávání ukázaly, že profesní dovednosti paní učitelky nejsou zcela vyhovující, jelikož paní učitelka děti motivovala převážně vnější motivací.

Podmínky, za nichž se vzdělávání dětí uskutečňuje jsou dle Indikátorů kvality vzdělávání ve vnitřních prostorách kvalitní a vyhovující. Na zahradě, je potřeba upravit hluchá zákoutí a vyřešit nevhodné umístění stromů, které stíní do tříd a ohrožují budovy MŠ. Stravování v MŠ se aktuálně neshoduje s programem Škola podporující zdraví, kvůli zdražování potravin. V ŠVP je potřeba podmínky, za nichž se vzdělávání v mateřské škole uskutečňuje upravit, jelikož v určitých bodech nesouhlasí s realitou.

Komunikace s rodiči funguje dle Indikátorů kvality vzdělávání kvalitně a to prostřednictvím telefonu, WhatsApp skupin a při předávání dětí. Společné akce s rodiči v tomto roce MŠ zatím nepořádala, což se dle Indikátorů kvality vzdělávání jeví jako nevyhovující a nekvalitní, ale z ohledem na epidemiologickou situaci, je to pochopitelné.

Autoevaluace probíhá dle Indikátorů kvality vzdělávání kvalitně, jelikož probíhá pravidelně a systematicky. Autoevaluaci na úrovni tříd dělají paní učitelky a na úrovni školy hodnotí vedoucí paní učitelka. Paní učitelky provádí autoevaluaci tříd, podmínek vzdělávání, vzdělávacích plánů, pedagogickou diagnostiku a hodnocení celého roku. Všechna hodnocení se předávají paní zástupkyni a následně paní ředitelce.

Vedlejší výzkumné otázky

1. Jak tyto mateřské školy samy reflektují a posouvají svou kvalitu?

Paní zástupkyně v rozhovoru uvedla, že pro zvýšení kvality a efektivity vzdělávání provádí MŠ autoevaluaci a vedoucí paní učitelka pořádá jednou za čtrnáct dní v MŠ porady, kde mluví s učitelkami o dětech, o tom, co vyhovuje, nevyhovuje, co je potřeba zlepšit apod.

Dále MŠ pořádá každý měsíc porady jen s paní ředitelkou, zástupkyní paní ředitelky a vedoucí paní učitelkou. Aktuálně je pro MŠ č. 1 prioritní, aby spolu lépe fungovaly obě MŠ, které donedávna fungovaly jednotlivě. Dále chce pro své zkvalitnění udělat MŠ nový projekt zahrady. Paní vedoucí učitelka v rozhovoru uvedla, že pro zkvalitnění vzdělávání se MŠ snaží neustále vymýšlet nové projekty, akce a výlety. Například pravidelně jezdí do ekocentra, na farmu Kozodoj nebo nedávno uspořádali ukázkou dravců.

Body, které chce MŠ zlepšit pro zvýšení své kvality, má uvedené v ŠVP, pod nadpisem *Dlouhodobý plán školy*. Plán především obsahuje snížení počtu dětí ve třídě pro zlepšení osobnostního přístupu k dětem, stabilizaci kolektivu kvůli slučování budov dvou MŠ, lepší spolupráci a komunikaci s městem, zlepšování materiálních podmínek, zapojování rodičů do plánování aktivit apod.

2. Co škola dělá pro zkvalitnění práce pedagogů?

Z rozhovoru s paní zástupkyní a s vedoucí paní učitelkou vyplývá, že se vedení školy snaží nabízet zaměstnancům různé semináře, webináře a odbornou literaturu. Pedagogové dle rozhovoru s paní vedoucí učitelkou nejsou do seminářů nuceni, ale paní ředitelka vždy ocení jejich snahu o další vzdělávání.

3. Co škola dělá pro zkvalitnění podmínek školy?

Zkvalitnění podmínek školy je jedním z hlavních bodů autoevaluace MŠ a je obsaženo i v ŠVP pod nadpisem *Dlouhodobý plán školy*. Dle rozhovoru s vedoucí paní učitelkou, hodnotí pravidelně paní učitelky třídy a zahradu. Toto hodnocení následně čte vedoucí paní učitelka a vedení MŠ, které vyhodnotí, co je potřeba v MŠ zlepšit, renovovat nebo doplnit. Ve zkvalitňování podmínek má velké slovo i vedení města. V rozhovoru paní vedoucí učitelka i paní zástupkyně uvedly, že se MŠ snaží komunikovat o renovaci zahrady s městem, jelikož pozemek a veškeré rostlinstvo zahrady patří městu a jeho rozhodnutí je klíčové. Z tohoto důvodu je v dlouhodobém plánu školy uvedena lepší i komunikace s městem.

3.2 Alternativní mateřská škola č. 2

Alternativní mateřská škola č. 2 se řídí waldorfskou pedagogikou.

3.2.1 Ověření indikátorů kvality vzdělávání

Zřejmá filozofie, koncepce a rámec školy

Dle analýzy ŠVP a rozhovoru s paní vedoucí učitelkou a paní zástupkyní, má MŠ č. 2 jasnou filozofii, koncepci a rámec školy.

ŠVP PV je zpracován dle podmínek RVP PV a je koncipován dle cílů, zásad a principů waldorfské pedagogiky. ŠVP se v některých bodech neshoduje s realitou z toho důvodu, že se MŠ nyní přesunula do jiných prostor a ŠVP je stále koncipován do starých prostor. Například lokace MŠ, která se dle ŠVP nachází v zadních prostorách základní školy, je nyní již osamocená a nachází se na jiné adrese. V popisu tříd je v ŠVP zobrazena jen jedna třída, ale v nových prostorách jsou již dvě. Přestěhování je čerstvé a na novém ŠVP se nyní dle paní vedoucí učitelky pracuje. Dále z analýzy ŠVP bylo zjištěno, že v něm MŠ nemá obsažen dlouhodobý plán rozvoje školy.

Webové stránky MŠ jsou spojeny se stránkami základní školy, z čehož soudím a rozhovor s paní zástupkyní to potvrzuje, že mateřská škola aktivně spolupracuje se základní školou. Dle rozhovoru s paní zástupkyní si škola zakládá na tom, aby mateřská i základní waldorfská škola fungovala v harmonii.

Kvalitní řízení školy

Řízení MŠ funguje dle rozhovoru s paní vedoucí učitelkou na přátelské bázi a vzájemné toleranci. Mateřskou školu řídí dle rozhovoru s paní zástupkyní pan ředitel, který zároveň řídí i základní školu, na které také učí. Pod sebou má paní zástupkyní, která za MŠ zodpovídá a aktivně komunikuje s vedoucí paní učitelkou. Z rozhovoru bylo patrné, že paní zástupkyní velmi záleží na propojení základní a mateřské školy, aby fungovaly v harmonii. Dle výpovědi

vedoucí paní učitelky komunikuje vedení s učitelkami bez problému a pravidelně se společně schází na poradách.

Převažující progresivní koncepce výuky

Na základě pozorování a rozhovoru s paní vedoucí učitelkou soudím, že je koncepce výuky v MŠ č. 2 velmi progresivní. Celý den je prokládaný velkým množstvím básniček a písniček, které děti velmi dobře znají a pomáhají jim v každodenních činnostech. Výuka v MŠ se plně řídí waldorfským konceptem výuky, který je zaměřen na to, že se vše opakuje v cyklech a rytmech. Každý den nese svůj rytmus, který je obsažen i na webových stránkách školy a v ŠVP.

Při ranním kruhu jsou děti každodenně motivovány skřítkem, který jim poví, co daný den budou dělat a čím se budou zabývat. Vše probíhá nenásilnou formou a z pozorování je patrné, že paní učitelka cílí na vnitřní, nikoli na vnější motivaci dětí. Děti velmi motivuje zpívání a říkanky před téměř každou činností, kterou se chystají dělat. Během dne jsou děti neustále podněcovány ke kritickému myšlení.

Ve třídě je většinou kolem šesti až osmi dětí, což se projevuje i na hlučnosti třídy. Během spontánních her i při řízených činnostech mluvily děti potichu a nekřičely. Dle mého pozorování je to z části tím, že je dětí ve třídě málo, ale jedním z důvodů je určitě i to, že paní učitelka s dětmi komunikuje klidně, potichu a nezvedá hlas. Aby ji slyšely, musí být děti potichu a to má velmi dobrý celkový efekt. Z pozorování bylo patrné, že se děti na činnosti díky tichu lépe soustředí a neruší se navzájem.

Kvalita učitele

Informace o pedagogickém sboru obsahují i webové stránky, tudíž se s pedagogy mohou rodiče touto formou seznámit, ještě než do mateřské školy přijdou.

Na základě pozorování soudím, že se paní učitelka plně řídí waldorfskou pedagogikou a splňuje všechny etické i znalostní principy, které rozepsala Syslová (2013, s. 146). Kvality

paní učitelky se odrážejí především v její komunikaci a v přístupu k dětem. Paní učitelka je velice vyrovnaná a klidná a díky tomu se takto klidně chovají i samotné děti. Děti se učí nápodobou a paní učitelka jim je dle pozorování tím nejlepším vzorem.

Paní učitelka je k dětem vlídná, vřelá a komunikuje s nimi s tím největším klidem a vyrovnaností, jakou jsem kdy při komunikaci s dětmi viděla. Děti se paní učitelky nebály a na první pohled bylo patrné, že s ní mají velmi blízký a přátelský vztah. Byla jsem svědkem situace, kdy jedna holčička spadla a plakala. Paní učitelka ji objala, pochovala a utišila.

Ve třídě je jedna nová holčička, která se příliš neprojevuje a je velmi úzkostná. Paní učitelka si s ní teprve vztah buduje a dělá to velice citlivým způsobem. Na holčičku nenaléhá a snaží se ji nenásilně zapojovat.

Vyhovující podmínky

Na webových stránkách můžeme nalézt fotografie a informace o jídelně. U informací o školce je i video s titulky, které jeho pozorovatele provází prostorami mateřské školy.

Podmínky v MŠ jsou dle mého pozorování vyhovující. Dle pozorování a rozhovoru s vedoucí paní učitelkou je potřeba ještě zvelebit zahradu, která je nyní v procesu úprav. Řešení prostoru v MŠ je dle pozorování a rozhovoru s paní učitelkou ideální, jelikož prostory nové budovy, ve které se MŠ nově nachází mají dvě třídy, kde je menší počet dětí. Při odchodu ven se děti z obou tříd spojují a toto spojení pokračuje i při obědě, který probíhá v dolních prostorách MŠ. Poté jdou předškoláci do spodní třídy a mladší děti jdou spát do horní třídy.

Hned za MŠ je les a krásná příroda, kam děti každý den chodí na procházku. Každé úterý se koná pohybový den, který tráví děti lese.

Klima a atmosféra třídy hned na první pohled působily klidně a bezpečně. Když děti ráno přicházely do třídy, bylo vidět, že se sem těší. Při příchodu dětí do třídy si s dětmi paní učitelka podává ruku a vítá je tím ve školce. Všimla jsem si, že když jeden chlapeček přišel ráno do školky, pozdravil se s paní učitelkou a poté šel obejmout holčičku, která již ve školce byla, a řekl jí, že jí moc rád vidí a že jí má rád. Tato gesta a projevy přátelství jsem měla možnost vidět v MŠ několikrát, což velmi zlepšovalo celkovou atmosféru MŠ.

Spolupráce a komunikace s rodiči

Z webových stránek i z rozhovorů s vedoucí paní učitelkou a paní zástupkyní je patrné, že na spolupráci s rodiči mateřské školy velmi záleží. Na webových stránkách má MŠ rozepsané slavnosti, které pořádá. Slavností je zde celkem 11 a od toho můžeme odvodit, že se MŠ snaží trávit s dětmi a jejich rodiči hodně času, chce se s nimi sblížovat a nabízí jim množství společných aktivit.

Spokojenost rodičů je jedním ze tří hlavních bodů, které MŠ hodnotí ve svém systému autoevaluace. Pro zařízení je tedy velmi důležité, aby rodiče byli spokojeni a byli v souladu s tím, jak jsou děti vedeny, což znamená, aby byli v souladu s waldorfskou pedagogikou. Nyní je MŠ v nové provozovně a rodiče pomáhají pedagogům zvelebovat stávající prostory. Byla jsem svědkem rozhovoru, kde se paní vedoucí učitelka domlouvala s maminkou na ušití záclon do tříd. Paní učitelka komunikuje s rodiči především při předávání dětí. Telefony jako prostředek komunikace s rodiči MŠ nepoužívá.

Efektivní systém evaluace a autoevaluace

Systém evaluace a autoevaluace se dle ŠVP a rozhovoru s paní vedoucí učitelkou a paní zástupkyní jeví jako velice efektivní. Dle rozhovoru s paní vedoucí učitelkou probíhá autoevaluace pravidelně a systematicky. Jedním z bodů hodnocení je vnitřní klid a vyrovnanost učitelek. Po dobu mého pozorování v této MŠ, jsem měla možnost vidět, jak je vnitřní klid a vyrovnanost učitelek důležitá a jak dokáže ovlivnit celý den i vzdělávací nabídku. Dále se hodnotí rozvoj dětí pomocí pozorování učitele a pedagogické diagnostiky a spokojenost rodičů, jelikož rodiče a jejich spokojenost jsou dle rozhovorů s vedoucí paní učitelkou a paní zástupkyní klíčovou součástí kvalitního fungování MŠ.

3.2.2 Odpovědi na výzkumné otázky

Hlavní výzkumná otázka

1) **Jaká je kvalita a podmínky vzdělávání alternativních mateřských škol v Karlových Varech?**

Kvalita a podmínky vzdělávání v mateřské škole č. 2 jsou dle Indikátorů kvality vzdělávání kvalitní.

Z ověřování Indikátorů kvality vzdělávání vyplynulo, že Mateřská škola č. 2 má jasnou filozofii, koncepci a rámec školy. ŠVP PV je zpracován dle podmínek RVP PV a je koncipován dle cílů, zásad a principů waldorfské pedagogiky. ŠVP se liší od reality, co se týče popisu tříd a budovy, z důvodu nové lokace MŠ. ŠVP se aktuálně zpracovává dle nového umístění MŠ. V ŠVP se nenachází dlouhodobý plán rozvoje školy, což je dle Indikátorů kvality vzdělávání nedostatek.

Řízení školy je dle Indikátorů kvality vzdělávání založené na kvalitní a efektivní komunikaci mezi zaměstnanci mateřské a základní školy. Vedení komunikuje s učitelkami bez problému a pravidelně se společně schází na poradách. Mateřská škola si velmi zakládá na vztahu mezi základní a mateřskou školou a jejím cílem je, aby tato dvě zařízení fungovala v harmonii. Vztah mezi základní a mateřskou školou má pomoci i v přechodu dětí z MŠ do ZŠ, jelikož pedagogové, které učí na ZŠ, již mají o dětech v MŠ přehled, znají je a mohou tak lépe reagovat na jejich individuální potřeby.

Koncepce výuky je dle Indikátorů kvality vzdělávání je kvalitní a progresivní, jelikož jsou splňovány všechny čtyři cíle vzdělávání, které rozepsala Syslová (2012, s. 17-18). MŠ se řídí jasnými principy waldorfské pedagogiky, které se vyznačují výukou v rytmech a cyklech. Celý den je prokládán řadou básniček a písniček, které děti motivují k činnostem. Výuka je založená na vnitřní motivaci dětí a je koncipována adekvátně k jejich věku. Děti jsou neustále podněcovány ke kritickému myšlení.

Kvalita paní učitelky se dle Indikátorů kvality vzdělávání projevuje především ve vnitřním klidu a vyrovnanosti, což má velmi kladný vliv na vzdělávání dětí. Paní učitelka se plně řídí principy waldorfské pedagogiky a splňuje všechny etické i znalostní principy, které

rozepsala Syslová (2013, s. 146). K dětem přistupuje individuálně, komunikuje s nimi vlídně, vřele, do činností je nenutí a jejich vztah je založen na přátelské bázi.

Nové umístění MŠ má dle Indikátorů kvality vzdělávání plně vyhovující podmínky pro vzdělávání dětí a splňuje bezpečnostní i hygienické předpisy. Jsou zde dvě třídy s menším počtem dětí, což má vliv i na progresivní koncepci výuky, a paní učitelka se dětem může věnovat individuálně a vycházet z jejich individuálních potřeb. Výhodou nového umístění MŠ je zahrada, která je nyní v renovaci a les nedaleko budovy. Klima a atmosféra třídy působí klidně a bezpečně.

Dle Indikátorů kvality vzdělávání MŠ komunikuje a spolupracuje s rodiči vyhovujícím způsobem. Paní učitelka komunikuje s rodiči především při předávání dětí. Telefony MŠ jako prostředek komunikace s rodiči nepoužívá. Dále se s rodiči paní učitelka schází prostřednictvím častých slavností. Spokojenost rodičů je jedním ze tří hlavních bodů, na které se MŠ zaměřuje při autoevaluaci a je pro ni velmi důležité, aby rodiče byli spokojeni a byli v souladu s tím, jak jsou děti vedeny.

Mateřská škola má dle Indikátorů kvality vzdělávání efektivní i systém autoevaluace, jejímž cílem je hodnotit rozvoj dětí pomocí pozorování a pedagogické diagnostiky, vnitřní klid a vyrovnanost učitelek pomocí pozorování a rozhovoru s jinými učitelkami a spokojenost rodičů pomocí pozorování a rozhovorů. Autoevaluace probíhá pravidelně a systematicky.

Vedlejší výzkumné otázky

1. Jak tyto mateřské školy samy reflektují a posouvají svou kvalitu?

Mateřská škola dle slov paní zástupkyně pořádá každý měsíc schůze, kde se hodnotí daný měsíc, paní učitelky zde mohou vznést nějaké požadavky na zlepšení chodu nebo podmínek mateřské školy. Paní vedoucí učitelka uvedla, že kvalita vzdělávání se zlepšuje díky tomu, že si paní učitelky chodí vzájemně nahlížet do tříd a dále spolu v rozhovoru probírají, co zjistily a co je potřeba vylepšit. Aktuálně se kvalita mateřské školy zlepšila díky novému umístění.

2. Co škola dělá pro zkvalitnění práce pedagogů?

V rozhovoru paní zástupkyně uvedla, že paní učitelkou jezdí každé léto na waldorfský seminář, kde si samy prožijí, jaké to je, když s nimi někdo pracuje formou waldorfské pedagogiky, a dodá jim to další motivaci pro práci.

Dle rozhovoru s paní vedoucí učitelkou, si MŠ nezakládá na tom, že pedagog musí být kvalifikovaný. Pro MŠ je klíčové, aby byl daný člověk v souladu s waldorfskou pedagogikou. Dále je důležité, aby se zúčastnil waldorfského semináře a zjistil, zda mu tato práce vyhovuje a dává mu smysl.

3. Co škola dělá pro zkvalitnění podmínek školy?

Paní vedoucí učitelka v rozhovoru sdělila, že požadavky na zkvalitnění podmínek mohou paní učitelky vznést na schůzi, která se uskutečňuje každý měsíc s paní zástupkyní.

Paní vedoucí učitelka v rozhovoru uvedla, že se za lepšími podmínkami přesunuli do nových prostor, které jim nabízí více možností pro práci s dětmi. Díky přesunutí se mohly děti rozdělit na dvě třídy o menším počtu dětí na třídě. Nyní je potřeba zvelebovat prostory mateřské školy a renovovat zahradu.

3.3 Alternativní mateřská škola č. 3

Alternativní mateřská škola č. 3 se řídí lesní pedagogikou.

3.3.1 Ověření indikátorů kvality vzdělávání

Zřejmá filozofie, koncepce a rámec školy

Dle analýzy ŠVP a rozhovoru s paní vedoucí učitelkou a paní zástupkyní, má MŠ č. 3 jasnou filozofii, koncepci a rámec školy.

ŠVP je zpracován dle kritérií RVP PV a je v souladu RVP PV. Dle rozhovoru s paní vedoucí učitelkou se bude ŠVP novelizovat dle změny legislativy. Při analýze ŠVP jsem si všimla, že má paní vedoucí učitelka na stránkách přilepené papírky s opravami, které chce udělat. Nedávno byla na webináři ohledně tvorby ŠVP, a tak si zde zapisovala nové poznatky.

Například pod nadpis *Podmínky* by chtěla doplnit *Podmínky pro distanční výuku* a *Podmínky pro děti s nedostatečnou znalostí jazyka*. Pod kapitolou *Charakteristika vzdělávacího programu* se nachází podkapitola *Dlouhodobý plán školy*, jehož součástí je neustále zlepšování vztahů a spolupráce s rodiči a navazování nových spoluprací s dalšími organizacemi a partnery.

Kvalitní řízení školy

Mateřskou školu řídí paní ředitelka, která řídí dalších osm mateřských škol. Má pod sebou zástupkyně, které dané MŠ zaštiťují a starají se o ně. Řízení školy je dle rozhovoru s paní vedoucí učitelkou kvalitní a systém, kterým spolu ředitelka, vedení a hlavní učitelka MŠ komunikují, je efektivní. Dle rozhovoru s paní vedoucí učitelkou komunikuje paní zástupkyně i paní ředitelka s mateřskou školou na schůzích každý měsíc a v případě potřeby i telefonicky nebo přes WhatsApp skupinu. Komunikace s vedením je dle vedoucí paní učitelky bez problému a paní zástupkyně nebo paní ředitelka, se snaží vyhovět všem požadavkům. Na schůzích se dle paní zástupkyně probírá, jak probíhal daný měsíc a co je potřeba zlepšit.

Převažující progresivní koncepce výuky

Paní zástupkyně v rozhovoru uvedla, že se MŠ č. 3 řídí lesní pedagogikou a jejími hlavními cíli je vést dítě ke svobodě a vytvoření vztahu mezi dítětem a přírodou. S tím se v rozhovoru shodovala i vedoucí paní učitelka, která dále dodala, že se snaží čerpat i z jiných alternativních programů, jako například z waldorfské nebo Montessori pedagogiky. Paní zástupkyně dále v rozhovoru uvedla a mé pozorování to potvrdilo, že MŠ se snaží děti rozvíjet po fyzické, psychické i sociální stránce a snaží se, aby dítě respektovalo samo sebe i druhé. Na základě pozorování dále soudím, že je k dětem přístupováno individuálně, jsou respektovány jejich individuální potřeby a výuka probíhá adekvátně k jejich věku. Dle pozorování mateřská škola dbá na plnění především vzdělávacího cíle „*Učit se být*“ a „*Učit se žít společně*“, které rozepsala Syslová (2012, s. 17-18). Celá výuka se odehrává ve venkovních prostorách, je promyšlená a v souladu s kurikulárními dokumenty.

Paní učitelka děti motivuje spíše vnitřní motivací. Ranní motivace v ranním kruhu probíhá pomocí víly, která je maskotem MŠ. Ve třídě mají děti spoustu písniček a básniček, které je motivují k činnostem. Při pozorování jsem měla možnost vidět narozeninovou oslavu, která se konala jeden z pozorovaných dnů. Po svačině se jedl dort a paní asistentka motivovala děti ke snědení svačiny tím, že pokud ji nesnědí, dort nedostanou nebo jim ho někdo sní. Paní asistentka často cílila na vnější motivaci dětí, ale s dětmi neprováděla přímou pedagogickou činnost, tudíž se to na výuce nepromítalo.

Kvalita učitele

Paní učitelka dle pozorování splňovala etické i znalostní principy, které rozepsala Syslová (2013, s. 146). Na paní učitelce bylo vidět, že je pro práci s dětmi venku opravdu zapálená a práce ji naplňuje. Dokazuje to i její péče a udržování prostoru kolem jurty v jejím volném čase. Přístup paní učitelky k přírodě dle mého pozorování pozitivně působí i na děti, které se zde očividně cítí velmi dobře a přirozeně. Paní učitelka má značné praktické schopnosti a dovednosti pro práci v přírodě, jako je například sekání dříví, práce se dřevem, práce s rostlinami apod. Dle mého pozorování usuzuji, že se paní učitelka do tohoto prostředí skvěle hodí a může toho dětem spoustu předat.

Vztah mezi paní učitelkou a dětmi působí důvěryhodně a láskyplně. Když někdo z dětí potřebuje pomoci, poprosí buď asistentku nebo hlavní paní učitelku, které mu rády pomohou. Děti introvertnějšího typu se paní učitelka snaží zapojovat do činností, ale nenutí je, pokud opravdu nechtějí. Kladný vztah mezi paní učitelkou a žákem se projevuje i v komunikaci. Učitelka s dětmi komunikuje vřelým, milým a přátelským způsobem. Mé pozorování neukázalo, že by ve verbální či neverbální komunikaci byl nějaký problém nebo že by se jednalo o neefektivní komunikaci.

Vyhovující podmínky

Na webových stránkách lze do vnitřních i vnějších prostor MŠ nahlédnout díky videu, který jeho pozorovatele provází celým areálem. Dále se na stránkách nachází podrobný popis vybavení MŠ.

Vnitřní či vnější prostory splňují bezpečnostní a hygienické předpisy. Při pozorování jsem měla možnost vidět, že děti tráví většinu dne venku a po obědě jdou odpočívat do jurty. Jurta má kamna, která zajišťují teplé zázemí. Dále jsou zde stolečky a převážně dřevěné hračky. Na jurtu navazuje šatna v podobě dřevěné přístavby. Přestože se vzdělávání dětí uskutečňuje v lese, kde není přístup k vodě, mají děti zajištěnou pitnou vodu, čaj k pití a pitnou teplou vodu na mytí rukou. Jídlo a pitnou teplou vodu na mytí rukou dováží dvakrát denně maminka chlapečka, který navštěvuje mateřskou školu. Dále mají děti k dispozici dva mobilní záchody. Venkovní prostory jsou velké a nacházejí se v blízkosti ohrady s koňmi. Na zahradě se nachází blátoviště a děti zde mají k dispozici spoustu zahradního náčiní v podobě lopatek, koleček, rýčů apod. Klima a atmosféra celých prostor MŠ je velmi příjemná.

Děti obědvají venku pod přístřeškem nedaleko zázemí MŠ. Ve velkých mrazech nemají možnost obědovat v teple, což dle rozhovoru s paní vedoucí učitelkou není příliš vyhovující. V rozhovoru uvedla, že by bylo potřeba ještě vytvořit teplé zázemí, kde by se děti měly možnost naobědvat.

Strava je plně vyhovující a paní učitelka děti do jídla nenutí. Měla jsem možnost vidět, že paní asistentka děti do jídla lehce nutila a motivovala je dortem, který děti měly na oslavě, což vyhovující není.

Spolupráce a komunikace s rodiči

Komunikace s rodiči dle rozhovoru s paní vedoucí učitelkou a s paní zástupkyní probíhá efektivně a na přátelské bázi. Paní učitelka komunikuje s rodiči hlavně při předávání dětí a prostřednictvím WhatsApp skupiny, kde paní učitelky informují rodiče o všem potřebném. Paní vedoucí učitelka v rozhovoru uvedla, že vztah s rodiči se velmi zlepšil a sblížil díky epidemiologické situaci. Paní učitelky musely s rodiči komunikovat prostřednictvím

WhatsApp a posílaly rodičům různé úkoly pro děti a rodiče poté posílali fotografie dětí, jak úkoly plní. Vedoucí paní učitelka v rozhovoru uvedla, že MŠ má skvělou komunitu rodičů, kteří rádi chodí na společné akce a slavnosti, které MŠ pořádá. Dále sdělila, že má MŠ občas potíže společné akce ukončit, jelikož se nikomu nechce domů a rodiče by nejraději seděli a povídali si až do noci.

Oběd a pitnou teplou vodu do MŠ vozí maminka, která je na mateřské dovolené a jejíž syn MŠ navštěvuje. Z toho můžeme odvodit, že rodiče mají zájem s MŠ i spolupracovat.

Efektivní systém autoevaluace

V mateřské škole probíhá efektivní systém autoevaluace, což bylo zjištěno na základě rozhovorů, analýzy ŠVP a díky možnosti nahlédnout do diagnostických dokumentů. Paní učitelky provádí hodnocení tříd, hodnocení podmínek, hodnocení vzdělávacích plánů, pedagogickou diagnostiku a hodnocení celého roku. Paní zástupkyně v rozhovoru uvedla, že vedoucí paní učitelka odevzdává hodnocení tříd pololetně a celkové hodnocení roku odevzdává na konci roku. Dále se každý měsíc na schůzi schází paní zástupkyně ze všech MŠ s vedoucími učitelkami a s paní ředitelkou a probírají, co se událo za celý měsíc a co je případně potřeba vylepšit.

3.3.2 Odpovědi na výzkumné otázky

Hlavní výzkumná otázka

1) Jaká je kvalita a podmínky vzdělávání alternativních mateřských škol v Karlových Varech?

Kvalita a podmínky vzdělávání v mateřské škole č. 3 jsou dle Indikátorů kvality vzdělávání kvalitní.

Z ověřování Indikátorů kvality vzdělávání vyplynulo, že Mateřská škola č. 3 má jasnou filozofii, koncepci a rámec školy. ŠVP je zpracován dle kritérií RVP PV a je v souladu RVP PV. ŠVP má v plánu paní vedoucí učitelka novelizovat dle nové legislativy.

ŠVP obsahuje *Dlouhodobý plán školy*, jehož cílem je především je zlepšování vztahů a spolupráce s rodiči a navazování nových spoluprací s dalšími organizacemi a partnery.

Dle Indikátorů kvality vzdělávání je řízení mateřské školy č. 3 kvalitní. MŠ č. 3 má stejnou paní ředitelku jako MŠ č. 1, ale má jinou paní zástupkyni, která se o tuto MŠ stará. I v tomto zařízení komunikuje vedení MŠ s pedagogy vstřícným a přátelským způsobem a pedagogové mají jasně vymezeny povinnosti, úkoly a pravomoce.

Výuka probíhá dle Indikátorů kvality vzdělávání na základě cílů lesní pedagogiky, kvalitně a progresivně. Uskutečňuje se ve venkovních prostorách, je koncipována adekvátně k věku dětí, je promyšlená a je v souladu s kurikulárními dokumenty. Dle Indikátorů kvality vzdělávání je výuka zaměřená na rozvoj dětí především po fyzické, psychické i sociální stránce a respektu k sobě samému i k ostatním. Dále MŠ především dbá na plnění vzdělávacího cíle „*Učit se být*“ a „*Učit se žít společně*“, které rozepsala Syslová (2012, s. 17-18). Děti jsou motivovány spíše vnitřní motivací a celý den je prokládán různými básničkami a písničkami.

Kvalita učitele se projevuje dle Indikátorů kvality vzdělávání především ve schopnostech a dovednostech pro práci v přírodě. Přístup paní učitelky k přírodě je velmi kladný a své postoje k přírodě předává i dětem. Dále dle Indikátorů kvality vzdělávání splňuje paní učitelka etické i znalostní principy, které rozepsala Syslová (2013, s. 146). K dětem paní učitelka přistupuje individuálně a komunikuje s nimi vřelým a přátelským způsobem.

Dle Indikátorů kvality vzdělávání splňují vnitřní i vnější prostory MŠ bezpečnostní a hygienické předpisy a jsou plně vyhovující. Jediná nevýhoda prostor MŠ je chybějící teplé zázemí, kde by se děti měly možnost ve velkých mrazech naobědvat. Strava je vyvážená a paní učitelka děti do jídla nenutí. Paní asistentka děti do jídla lehce nutila a motivovala je dortem, který děti měly na oslavě, což dle Indikátorů kvality vzdělávání není vyhovující.

Dle Indikátorů kvality vzdělávání, komunikuje mateřská škola s rodiči vyhovujícím a kvalitním způsobem při předávání dětí a prostřednictvím Whatsapp skupin. Mateřská škola neustále pracuje na sblížení vztahů s rodiči, což dokazuje i její aktivita v epidemiologické situaci, kdy se paní učitelky snažily vymýšlet pro děti aktivity na doma, které rodičům

posílaly. Mateřská škola ráda pořádá slavnosti a různé akce s rodiči, ze kterých se nikomu nechce domů. Důkazem dobré spolupráce s rodiči je například to, že maminka na mateřské dovolené, jejíž starší syn MŠ navštěvuje, dováží do MŠ dvakrát denně jídlo a pitnou teplou vodu.

System autoevaluace funguje dle Indikátorů kvality vzdělávání efektivně, pravidelně a systematicky. System funguje stejně, jako v MŠ č. 1, kterou řídí stejná paní ředitelka, z čehož můžeme odvodit, že system autoevaluace je promyšlený a funkční. Stejně jako u MŠ č. 1 provádí paní učitelky hodnocení tříd, podmínek vzdělávání, vzdělávacích plánů, pedagogickou diagnostiku a hodnocení celého roku. Všechna hodnocení se předávají paní zástupkyni a následně paní ředitelce.

Vedlejší výzkumné otázky

1. Jak tyto mateřské školy samy reflektují a posouvají svou kvalitu?

Mateřská škola řeší svou kvalitu podobně, jako MŠ č. 1. Pro zvýšení kvality provádí MŠ autoevaluaci a díky jejímu vyhodnocení zjišťuje, co je potřeba zlepšit. Dále MŠ pořádá každý měsíc schůze, kde zástupkyně MŠ, vedoucí paní učitelky a paní ředitelka hodnotí, co se událo za celý měsíc, co je potřeba zlepšit apod.

Body, které chce MŠ zlepšit pro zvýšení své kvality má uvedené v ŠVP, pod nadpisem *Dlouhodobý plán školy*, jehož součástí je neustále zlepšování vztahů a spolupráce s rodiči a navazování nových spoluprací s dalšími organizacemi a partnery.

2. Co škola dělá pro zkvalitnění práce pedagogů?

Paní zástupkyně a paní vedoucí učitelka v rozhovoru uvedly, že pro zkvalitnění práce pedagogů nabízí vedení MŠ různé semináře, webináře a odbornou literaturu, díky kterým se pedagogové mohou dále vzdělávat. Dle analýzy ŠVP a rozhovoru s paní vedoucí učitelkou se nedávno konal webinář ohledně novelizace ŠVP. Semináře mají dle paní zástupkyně paní učitelky proplacený od vedení.

3. Co škola dělá pro zkvalitnění podmínek školy?

Zkvalitnění podmínek se dle rozhovoru s paní zástupkyní řeší na schůzích, kde paní vedoucí učitelka může vznést nějaké požadavky, které by si přála. Paní ředitelka si požadavky vyslechne a následně zhodnotí, jestli jsou adekvátní. Jedním z aktuálních požadavků je dle paní vedoucí učitelky skleník, který by zkvalitnil vzdělávání dětí. Dále si paní učitelka přála pískoviště, které je již objednané.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo analyzovat, jaká je kvalita a podmínky vzdělávání v alternativních mateřských školách v Karlových Varech. Analýza měla probíhat ve čtyřech alternativních mateřských školách v Karlových Varech, přičemž v mateřské škole řídicí se Montessori pedagogikou, mi nebylo umožněno toto zkoumání uskutečnit. Nakonec mi situace dovolila navštívit tři ze čtyř alternativních mateřských škol v Karlových Varech. Díky určeným indikátorům kvality vzdělávání, které vyplynuly z teoretické části, jsem mohla v těchto školách tyto náležitosti hodnotit a následně odpovědět na výzkumné otázky.

Měla jsem možnost nahlédnout do tří různých vzdělávacích programů a vidět odlišnosti ve vedení, v koncepci i ve filozofii, různorodost učitelů, různé přístupy k dětem, různé podmínky, za kterých se vzdělávání dětí uskutečňuje, odlišné systémy hodnocení, různou komunikaci s rodiči apod. Dle ověření indikátorů kvality vzdělávání, jsou aktuálně kvalitní a vyhovující určeným indikátorům dvě ze tří zkoumaných alternativních mateřských škol. Mateřská škola č. 1 nemá zřejmou filozofii školy, což dle určených indikátorů značí, že není kvalitní. Další dvě zařízení (mateřská škola č. 2 a č. 3) určené indikátory kvality splňovaly.

Odpovědi na otázky, zda jsou alternativní mateřské školy v Karlových Varech kvalitní a zda poskytují dětem předškolního věku kvalitní podmínky pro jejich vzdělávání, se mi v této práci s pomocí daných indikátorů kvality vzdělávání podařilo najít.

RESUMÉ

Bakalářská práce se zabývá analýzou kvality a podmínek vzdělávání v alternativních mateřských školách v Karlových Varech a odpovídá na otázku, jaká je kvalita a podmínky vzdělávání v alternativních mateřských školách v Karlových Varech. Teoretická část určuje a popisuje indikátory kvality vzdělávání, které jsou následně v praktické části analyzovány a ověřovány v alternativních mateřských školách v Karlových Varech.

SUMMARY

The bachelor thesis deals with the analysis of the quality and conditions of education in alternative kindergartens in Karlovy Vary and answers the question of what is the quality and conditions of education in alternative kindergartens in Karlovy Vary. The theoretical part determines and describes the indicators of the quality of education, which are then analyzed and verified in the practical part in alternative kindergartens in Karlovy Vary.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BEČVÁŘOVÁ, Zuzana, 2010. *Kvalita, strategie a efektivita v řízení mateřské školy*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-221-8.
- HENDL, Jan, 2008. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-485-4.
- CHRÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1369-4.
- CHVÁL, Martin, MICHEK, Stanislav, MECHLOVÁ, Erika, 2011. *Autoevaluace z externího pohledu*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání. ISBN 978-80-86856-92-6.
- NEZVALOVÁ, D. *Pedagogické kompetence, standardy a kvalita v pregraduální přípravě učitele*, 2003. Pedagogická orientace, č. 4, s. 11-20. ISBN 80-244-0452-4.
- POLÁCHOVÁ VAŠŤATKOVÁ, Jana, 2006. *Úvod do autoevaluace školy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 80-244-1422-8.
- PRŮCHA, Jan, 2009. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-567-7.
- PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška, MAREŠ, Jiří, 2009. *Pedagogický slovník*. 6. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál. ISBN 9788073676476.
- PRŮCHA, Jan, 2012. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7178-999-4.
- PRŮCHA, Jan, 2015. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. 4. aktualizované vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0872-3.
- SEDLÁČKOVÁ, Hana, SYSLOVÁ, Zora, ŠTĚPÁNKOVÁ, Lucie, 2012. *Hodnocení výsledků předškolního vzdělávání*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-884-8.
- SPILKOVÁ, Vladimíra, TOMKOVÁ, Anna, 2010. *Kvalita učitele a profesní standard*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta. ISBN 978-80-7290-496-9.
- SYSLOVÁ, Zora, 2012. *Autoevaluace v mateřské škole: cesta ke kvalitě vzdělávání*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0183-0.

- SYSLOVÁ, Zora, 2013. *Profesní kompetence učitele mateřské školy*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4309-7.
- ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ, 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-313-0.
- TOMKOVÁ, Anna, 2012. *Rámec profesních kvalit učitele: hodnoticí a sebehodnoticí arch*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, Evaluační nástroje. ISBN 978-80-87063-64-4.
- VOŠAHLÍKOVÁ, Tereza, 2010. *Ekoškolky a lesní mateřské školy: praktický manuál pro aktivní rodiče, pedagogy a zřizovatele mateřských škol*. Praha: Ministerstvo životního prostředí. ISBN 978-80-7212-537-1.
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

SEZNAM POUŽITÝCH INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

- Česká školní inspekce, 2021. *Kritéria hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání [online]*. [cit. 10.12.2021] Dostupné z: https://www.csicr.cz/html/2021/Kriteria_hodnoceni_2021_2022/html5/index.html?&locale=CSY&pn=1
- JANOUSHKOVÁ, S., & MARŠÁK, J., červen 2008. *Indikátory kvality vzdělávání [online]*. Učiteléské listy, 15, č. 10. [cit. 30.12.2021]. ISSN 1210-6313. Dostupné z: https://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/files/2014/01/P_2008_4_02_Indikatory_315_326.pdf
- LINDEBOOM, Gert-Jan, BUISKOOL, Bert-Jan, 2013. *Kvalita předškolního vzdělávání a péče [online]*. Evropská unie. [cit. 15.1.2022] Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/cult/dv/esstudyqualchildhoodedcare/esstudyqualchildhoodedcarecs.pdf
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2021. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. [online]*. MŠMT. [cit. 2.2.2022]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/opatreni-ministra-zmena-rvppv-2021>
- *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice (Bílá kniha) [online]*, 2001. Praha: MŠMT. [cit. 28.12.2021]. ISBN 80-211-0372-8. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/bila-kniha-narodni-program-rozvoje-vzdelani-v-cr>

PŘÍLOHY

Polostrukturovaný rozhovor se zástupkyní paní ředitelky, která zaštiťuje MŠ č. 1:

- Jaký má vaše škola koncept vzdělávání, jakými cíli se řídí?
„Řídíme se programem Škola podporující zdraví, ale měli jsme s tím v posledních letech poměrně komplikace. Při epidemiologické situaci, kdy se MŠ neustále zavírala a otevírala, nebylo v našich silách dodržovat přísná pravidla, co se týče například uchovávání potravin. Nyní se vše zdražuje, tudíž pestrost jídelníčku není pro nás úplně jednoduchá, jelikož bychom museli zdražit ceny rodičům, což by se určitě nikomu nelíbilo. Také se nám slučovaly dvě budovy řídicí se jinými programy a to způsobilo pár nejasností ohledně zahrady. I když je teď poněkud nejasné, zda se i nadále budeme řídit programem Škola podporující zdraví, stále dodržujeme a naplňujeme jeho principy ohledně vzdělávání a vedení dětí ke zdravému životnímu stylu, k přírodě apod. Tyto principy chceme naplňovat i po případném ukončení programu. Cílem je pro nás respektovat přirozené lidské potřeby dětí, rozvíjet u dětí spolupráci a komunikaci a vést je ke zdravému životnímu stylu.“
- Jaké kroky škola podniká pro zvýšení kvality, efektivity vzdělávání, zlepšení jejího chodu...?
„Pro zvýšení kvality a efektivity vzdělávání děláme každý měsíc porady s paní ředitelkou i vedoucí paní učitelkou. Mateřská škola si dělá samostatně porady jednou za čtrnáct dní. Na poradách mluvíme o dětech, o tom, co vyhovuje, nevyhovuje, jak probíhal daný měsíc a co je potřeba zlepšit. Co je potřeba zlepšit vyhodnocujeme i díky autoevaluaci, kterou provádí paní učitelky. Aktuálně je pro nás a pro zlepšení chodu MŠ prioritní, aby spolu lépe fungovaly obě MŠ, které donedávna fungovaly jednotlivě.“
- Jaké kroky škola dělá pro zlepšení podmínek mateřské školy?
„Ohledně podmínek je pro nás prioritní zlepšení zahrady MŠ, která má aktuálně neudržovaná místa, která se paní učitelky snaží zkulturovat ve svém volném čase. Potřebovali bychom někoho, kdo by se nám o zahradu staral, jelikož je velká a je zde

spousta rostlinstva. Snažíme se komunikovat i s městem, jelikož pozemek a veškeré rostlinstvo zahrady je vlastně města a jeho rozhodnutí má pro nás největší váhu. Vše je aktuálně v procesu.”

- Jak ve škole funguje systém autoevaluace ?

„Ve školce jsou děti s podpůrnými opatřeními, u kterých se dělá hodnocení jednou za čtvrt roku, a paní učitelky je odevzdávají písemnou formou a odevzdají to k nám na ředitelství. Hodnocení tříd a zahrady probíhá pololetně a toto hodnocení odevzdávají učitelky vedoucí učitelce, která ho předává mně, a já ho předávám paní ředitelce. Celkové hodnocení ročního plánu se odevzdává na konci roku paní ředitelce, což mi předá opět vedoucí učitelka. Zní to možná složitě, ale systém evaluace a autoevaluace nám funguje efektivně.”

- Jak spolupracujete a komunikujete s rodiči?

„Ze strany vedení jsme se snažili ze začátku komunikovat prostřednictvím webových stránek, na které však rodiče příliš nekoukali. Nejlepší komunikace je dle mě přes WhatsApp skupiny. Rodiče jsou zvyklí na telefon koukat, mají ho pořád při sobě, tudíž si zprávy čtou. Ale přes WhatsApp komunikují spíše paní učitelky. Vedení komunikuje s rodiči skrz paní učitelky. Snažíme se dělat různé besídky, společné akce apod., aby se vztah s rodiči a MŠ neustále prohluboval.”

- Jaké kroky škola podniká pro zkvalitnění práce pedagogů?

„Nabízíme učitelkám všemožné webináře a semináře, aby se nadále vzdělávaly. Rádi jim také poskytujeme literaturu, o kterou požádají. Nikoho do seminářů nenutíme, ale velmi oceňujeme jejich zájem o zkvalitnění jejich práce.”

Polostrukturovaný rozhovor s vedoucí učitelkou MŠ č. 1

- Jaký koncept vzdělávání má škola, jakými cíli se řídí?

„Naším cílem je děti vést ke zdravému životnímu stylu a k životu v souladu s přírodou. Je nejisté, zda zůstaneme u programu Škola podporující zdraví, ale principy nám i nadále zůstanou stejné. Principy tohoto programu mi přijdou už automatické.”

- Co děláte pro zvýšení kvality, efektivity vzdělávání, zlepšení jejího chodu...?
„Snažíme se o zlepšení celého chodu MŠ, jelikož se u nás změnilo spoustu věcí. Změnilo se nám vedení, slučovaly se budovy a pak byl covid, tudíž je teď naším cílem kompletní renovace a reorganizace MŠ. Aktuálně je pro nás prioritní sjednotit se s druhou budovou, se kterou jsme byli sloučeni. Dříve jsme byly na jednom pozemku dvě různé MŠ s různým vedením, ale nyní jsme nově jedna MŠ. Proto u nás už příliš nefunguje zahrada a program Zdravá MŠ. Zahrada je teď společná, takže je potřeba se na ní domlouvat společně a také patří městu, tudíž veškeré přestavby a vylepšení musí jít přes město a vyřizování trvá velmi dlouho. Snažíme se se společně domluvit, abychom mohli fungovat jako jednotná MŠ a kvůli epidemiologické situaci se celá situace prodloužila. Chtěli jsme už tento rok měnit ŠVP, ale bohužel se nám to nepodařilo, takže ŠVP máme stále koncipované na program Škola podporující zdraví. Jinak pro zkvalitnění vzdělávání se snažíme neustále vymýšlet nové projekty, akce a výlety. Jezdíme do ekocentra, na Kozodoj, nedávno jsme měli ukázkou dravců apod.“
- Jaké kroky děláte pro zlepšení podmínek mateřské školy?
„Snažíme se zlepšit podmínky pro pobyt venku, což se týká renovace zahrady, jak už jsem zmiňovala. Přijde mi, že dřívější vedení, které dělalo projekt této zahrad, příliš nepromyslelo určité věci, které jsou dnes pro nás nevhodné. Například je tu spousta stromů, které nám stíní ve třídách a jsou nebezpečně vysoké. Snažíme se vyjednat s městem jejich pokácení. Nedávno nám dokonce během silných větrů spadl jeden strom na školku. Vrboviště nám v létě přijdou také poměrně nebezpečná, jelikož dovnitř nevidíme. Vše závisí na domluvě s druhou MŠ, městem a na financích. Rádi bychom udělali nový projekt pro naši zahradu. Co se týče vybavení vnitřních prostor myslím si, že máme všeho dostatek.“
- Jak ve škole funguje systém autoevaluace?
„Systém evaluace a autoevaluace u nás funguje tak, že paní učitelky provádí hodnocení, předají ho mně - vedoucí paní učitelce, já ho následně předám zástupkyni paní ředitelky a ona ho předává na ředitelství. Asi to zní komplikovaně, ale řekla bych, že tento systém funguje velmi dobře. Děláme hodnocení tříd, celkové hodnocení

roku, hodnocení dětí s podpůrným opatřením, pedagogickou diagnostiku a já posílám paní zástupkyni sebehodnocení vedoucí paní učitelky.”

- Jak s vámi komunikuje vedení mateřské školy?
„Komunikujeme prostřednictvím porad. V epidemiologické situaci jsme dělali online porady a neustále jsme byli v kontaktu. Paní ředitelka i paní zástupkyně se nám vždy snaží vyhovět ve všem, co potřebujeme.”
- Jak spolupracujete a komunikujete s rodiči?
„Na nástěnky ani webové stránky rodiče určitě nekoukají. Hlavní je pro nás WhatsApp skupina, na kterou zasiláme i fotky, videa, různé informace akcích apod. Před covidem jsme hodně pořádali různé slavnosti, společné akce s rodiči, besídky apod. Ale tento rok jsme ještě žádnou sešlost neměli, ale chtěli bychom je znovu obnovit.”
- Jaké kroky děláte pro zkvalitnění své práce pedagoga?
„Chodím na různé webináře a semináře. Webináře mi velmi vyhovovaly, jelikož byly online. Všechny máme děti a někam jezdit a být tam celý den není pro nikoho ideální. Tudíž bych řekla, že na webináře chodíme všechny velmi rády. Také máme možnost si půjčit nebo požádat o nějakou novou literaturu do třídy.”

Polostrukturovaný rozhovor se zástupkyní ředitele, která zaštiťuje MŠ č. 2

- Jaký má vaše škola koncept vzdělávání, jakými cíli se řídí?
„Řídíme se waldorfskou pedagogikou Rudolfa Steinera a je pro nás stěžejní nezatěžovat děti, nebránit jejich fantazii, rozvíjet je ve všech směrech a chceme, aby si neustále uměly hrát. Jdeme na ně hodně pomalu, vlně a láskyplně. Celé to navazuje na základní školu, která se řídí stejnými principy.”
- Jaké kroky škola podniká pro zvýšení kvality, efektivity vzdělávání, zlepšení jejího chodu...?
„Každý měsíc se s pedagogy školky i školy scházíme a mluvíme o tom, jak daný týden probíhal, co se stalo nového, co se povedlo a co se nepovedlo. Kvalitu zlepšujeme tím,

že vše řešíme společně, jelikož pedagog není vševědoucí a nějaké situace nemusí vidět jasně, a proto se mu společně snažíme pomoci, aby vzdělávání dětí probíhalo efektivněji. Naším cílem je harmonizovat školu i školku tak, aby to byl ucelený systém. Myslím si, že je to velmi efektivní, jelikož o dětech, které jdou do školy, už pedagogové vědí díky pedagogům ze školky a vědí, co je potřeba zlepšit, na co si dát pozor apod.”

- Jaké kroky děláte pro zlepšení podmínek mateřské školy?

„Dříve byla mateřská škola spojená s budovou školy, ale nyní jsme ji přestěhovali. Přejde nám to lepší a efektivnější. Prostory, ve kterých se nyní školka nachází, jsou pro ni velice vyhovující a mohla se díky tomu rozdělit na dvě třídy. Nyní řešíme vylepšování prostoru zahrady u školky, který chceme dále vylepšovat.”

- Jak ve škole funguje systém autoevaluace ?

„Jak už jsem říkala, scházíme se každý měsíc na schůzi, kde probíráme různé poznatky z celého týdne, na které následně reagujeme a snažíme se je zlepšovat. Jinak systém evaluace máme uvedený v ŠVP a hodnotíme především chování dětí, vnitřní klid a vyrovnanost učitelek a spokojenost rodičů. Na těchto třech věcech nám záleží nejvíce. Dále paní učitelky vytváří písemný záznam o každém dítěti, kde jsou zobrazeny jeho pokroky a vývoj.”

- Jak spolupracujete a komunikujete s rodiči?

„Naše práce se nepojí jen s dětmi, ale i s jejich rodiči. Rodiče, škola a školka jsou hlavní tři složky, které je chceme, aby spolu fungovaly v harmonii. Rodiče s námi chtějí spolupracovat, jelikož vidí, že to, co děláme, má smysl. Svěřují se nám o tom, co je potřeba zlepšit nebo ohledně jejich situace u nich doma. Na to poté můžeme dobře reagovat a na problémy se u dětí lépe zaměřit. Tím, že děti navštěvují školku a následně jdou do školy, jejich rodiče důvěrně známe a máme přátelské vztahy. Pro prohlubování vztahů mezi školkou a rodiči pořádáme časté slavnosti.”

- Jaké kroky školy podniká pro zkvalitnění práce pedagogů?

„Každé léto se pořádá waldorfský seminář, na který naši pedagogové jezdí. Sami si zde prožijí, jaké to je, když s nimi někdo pracuje formou waldorfské pedagogiky, a díky tomuto prožitku následně mohou pracovat stejným způsobem i s dětmi. Sami zde vidí, že je to velmi efektivní a příjemná forma vzdělávání.”

Polostrukturovaný rozhovor s vedoucí učitelkou MŠ č. 2

- Jaký koncept vzdělávání má škola, jakými cíli se řídí?
„Plně se řídíme waldorfskou pedagogikou. Myslím si, že náš nejhlavnější cíl je předat dětem smysl a touhu po životě. Ukázat jim, že život je dobrý. Na tomto poté mohou postavit svou sebedůvěru ve svět a v sebe.“
- Jaké kroky podnikáte pro zvýšení kvality, efektivitu vzdělávání, zlepšení jejího chodu...?
„Nyní jsme se pro zlepšení kvality a efektivitu vzdělávání dětí přesunuli do jiné budovy. Dříve jsme byli spojeni se školou, ale nyní jsme samostatně. Díky tomu jsme se mohli rozdělit na dvě třídy, tudíž máme ve třídách méně dětí a můžeme se jim plně a lépe věnovat. Dále se scházíme na porady a s paní učitelkou, která vede druhou třídu, si chodíme nahlížet do tříd, abychom si předaly různé poznatky a rady do budoucna.“
- Jaké kroky děláte pro zlepšení podmínek mateřské školy?
„Nyní se snažíme vylepšovat náš nový prostor. Snažíme se zvelebit zahradu, abychom tam mohli trávit více času. Jinak pro zlepšení podmínek máme porady, na kterých řešíme s vedením různé naše potřeby. Vedením nám rádo vždy vyhoví.“
- Jak ve škole funguje systém autoevaluace?
„Systém evaluace se u nás zaměřuje především na tři oblasti, a to na projevy chování dětí, vnitřní klid a vyrovnanost učitelek a spokojenost rodičů. Tyto tři věci hodnotíme neustále. Projevy dětí neustále pozorujeme a zjišťujeme, zda jsou šťastné, radostné, vyhledávají činnosti, komunikují, pomáhají si apod. Dále vytváříme písemný záznam o dítěti. Každé dítě má svoji složku, kde je záznam o dítěti, diagnostické kresby a popis jeho pokroků a zralosti. Záznam o dítěti vypisujeme do tabulky a děláme ho na začátku roku v listopadu, poté v lednu a pak na konci školního roku. Je pro nás hlavní, abychom dítě hodnotili dva, protože jeden to může vidět tak a jiný učitel jinak. Vnitřní klid a vyrovnanost učitelek je velmi důležitá pro práci s dětmi. Hodnotíme tedy sebe samotné a sebe navzájem. Spokojenost rodičů hodnotíme dotazníkem a také při

rozhovorech, například při předávání dětí. S kolegy a s vedením máme jednou za měsíc kolegia, kde máme hovory o dětech, o provozu, o spokojenosti rodičů a řešíme zde veškeré dění ve školce i ve škole. ”

- Jak s vámi komunikuje vedení mateřské školy?

„S vedením máme možnost komunikovat na poradách, které probíhají jednou za měsíc. Když potřebujeme něco naléhavě, tak zavoláme paní zástupkyni a věci řešíme telefonicky, nebo se sejdem dříve. V komunikaci není žádný problém. ”

- Jak spolupracujete a komunikujete s rodiči?

„Spolupráce s rodiči je pro nás klíčová. Komunikujeme s nimi na schůzkách a při předávání dětí. Snažíme se s rodiči mít velmi blízký vztah, aby se nám nebáli se svěřit. Časté jsou u nás i slavnosti a akce, které s rodiči pořádáme. Snažíme se je zapojovat do veškerého dění v MŠ. Dnes jsem například poprosila jednu maminku, zda nám ušije záclony. ”

- Jaké kroky děláte pro zkvalitnění své práce pedagoga?

„Každý rok se zúčastňuji prázdninového waldorfského semináře, který mi vždy dodá motivaci a naplní mě pocitem, že to, co děláme, má smysl a je to velmi efektivní. Na semináři si na vlastní kůži zažiji, jaké to je být vedena waldorfskou pedagogikou, a čerpám z toho nadále celý rok. Je zde na výběr z mnoha činností, které poté můžeme využívat s dětmi. Například se zde můžeme naučit práci se dřevem. ”

Polostrukturovaný rozhovor se zástupkyní paní ředitelky, která zaštiťuje mateřskou školu č. 4

- Jaký má vaše škola koncept vzdělávání, jakými cíli se řídí?

„V Lesní MŠ je konceptem vzdělávání lesní pedagogika. Hlavními cíli je vést dítě ke svobodě a aby si dítě utvořilo vztah k přírodě. Jde nám samozřejmě i o fyzickou, psychickou a sociální stránku dítěte, aby respektovalo druhé i sebe samotného. To vše je uvedeno v ŠVP dané MŠ. ”

- Jaké kroky škola podniká pro zvýšení kvality, efektivity vzdělávání, zlepšení jejího chodu...?

„Pro zlepšení kvality děláme každý měsíc schůze s vedoucími učitelkami MŠ, kde probíráme, jak probíhal daný měsíc. Díky tomu, že paní učitelky provádí v MŠ autoevaluaci můžeme vyhodnocovat, co je potřeba zlepšit. Tím, že je paní učitelka každý den součástí vzdělávání, tak ví, co je potřeba. Například se domlouváme na doplnění různých pomůcek, zlepšování okolí školky, na akcích a projektech, které chceme pořádat apod. Paní učitelka by si přála zázemí, kde by se děti v zimě mohly v teple najíst. Je to v jednání, ale jednání je složitější, jelikož musíme jednat i s Kozodojem, který nám prostor pronajímá. Pro zkvalitnění našich školek je také důležité, abychom rádi prohlubovali vztahy s rodiči a partnery školy a navazovali nové spolupráce.“

- Jaké kroky děláte pro zlepšení podmínek mateřské školy?

„Vedoucí učitelka MŠ zmiňuje na schůzi nějaké úpravy nebo požadavky, které by v MŠ potřebovali. Na schůzi požadavky probereme s paní ředitelkou, paní ředitelka si je vyslechne, zhodnotí je, a když uznám za vhodné, že jsou požadavky adekvátní, ráda jim vyhovím. Víím, že si aktuálně paní učitelka přála skleník, který je v jednání.“

- Jak ve škole funguje systém autoevaluace ?

„Na konci roku nám každá učitelka ze všech mateřských škol odevzdává hodnocení vzdělávacích plánů. Pedagogickou diagnostiku i hodnocení vzdělávacích plánů jsou povinny odevzdat všechny učitelky v našich MŠ.“

- Jak spolupracujete a komunikujete s rodiči?

„Škola s rodiči komunikuje prostřednictvím paní učitelky. Důležité informace poskytujeme učitelce, která je následně komunikuje s rodiči. Každá školka má koncept vzdělávání jiný a tato školka ráda pořádá různé slavnosti. Další forma, jak konkrétně vedení komunikuje s rodiči, je přes webové stránky.“

- Jaké kroky školy podniká pro zkvalitnění práce pedagogů?

„Jak už jsem říkala dříve, snažíme se nabízet různé webináře i literaturu. Učitelky z každé školy mají možnost vybrat si, jaký webinář zrovna potřebují, a škola jim ho

rada proplatí. Velmi se zajímám o to, co učitelky aktuálně čtou, čím se zabývají a jak se dále chtějí zlepšovat. Nechci je samozřejmě do ničeho tlačit, ale chci, aby se nadále vzdělávaly.”

Polostrukturovaný rozhovor s vedoucí učitelkou MŠ č. 4

- Jaký koncept vzdělávání má škola, jakými cíli se řídí?
„Řídíme se hlavně lesní pedagogikou, ale rádi čerpáme i z jiných alternativních programů, jako je například Montessori pedagogika a waldorfská pedagogika. Například z waldorfské pedagogiky máme hodně slavností a z Montessori se inspirováme tím, že dětem pomáháme, aby věci zvládaly samy. Jde nám hodně o individuální přístup. Nechceme tu pracovat stejně jako v kamenné školce.”
- Jaké kroky podnikáte pro zvýšení kvality, efektivity vzdělávání, zlepšení jejího chodu...?
„Snažíme se neustále vymýšlet nové aktivity a projekty, které dětem více přiblíží dané vzdělávací téma. Například jsme měli projekt s vodou, nebo jsme se byli podívat na výlov rybníku apod. Snažíme se i zlepšovat vybavení a podmínky školy. Co se týče zlepšení chodu, tak by nám, i co se týče organizace, pomohlo nějaké zázemí na oběd, abychom se v zimě mohli najíst i v teple. S tím je to ale složitější, jelikož by to byl zásah do prostoru a museli bychom se domluvit s farmou Kozodoj, která nám prostor pronajímá.
- Jaké kroky děláte pro zlepšení podmínek mateřské školy?
„Vše, co potřebujeme, tu máme. Jsou nějaké detaily, které bychom tu rádi měli a o kterých jednáme s vedením. Například teď jsme s vedením domluvili pískoviště, které budeme v následujících dnech připravovat. Jinak bychom si přáli mít i skleník, abychom mohli s dětmi pěstovat různé potraviny a kytičky. Podmínky za běhu postupně vylepšujeme podle toho, co zrovna zjistíme, že bychom potřebovali. Nedávno jsme s vedením vyjednali i Malého kutila, což je nářadí pro děti.”

- Jak ve škole funguje systém autoevaluace?
„Většinou máme týdenní témata, někdy tedy čtrnáctidenní a hodnotíme do třídnice každý týden, co se nám podařilo, nepodařilo apod. Pedagogickou diagnostiku děláme, mám na to stažené speciální dotazníky, které obměňuji na každé pololetí.“
- Jak s vámi komunikuje vedení mateřské školy?
„Každý měsíc pořádáme schůze a komunikujeme i telefonicky nebo na WhatsAppu, když je potřeba. Komunikace s vedením probíhá bez problému. Vždy se nám snaží se všemi požadavky vyhovět.“
- Jak spolupracujete a komunikujete s rodiči?
„Komunikace s rodiči je teď lepší, víc než dřív. Myslím si, že je to díky covidu, jelikož jsme hodně komunikovali přes WhatsApp a posílali jsme rodičům různé aktivity. Máme skvělou komunitu rodičů, kteří s námi rádi komunikují a scházejí se s námi i na slavnostech. Často máme problém slavnosti ukončit, jelikož se nikomu nechce domů. Jinak s rodiči komunikujeme přes WhastAppovou skupinu a při předávání dětí.“
- Jaké kroky děláte pro zkvalitnění své práce pedagoga?
„Konkrétně já čtu hodně literatury, kterou mi třeba i doporučí paní ředitelka. Zrovna nedávno jsem si od ní půjčila pět knížek. Jinak chodím na různé webináře. Naposledy jsem byla na webináři ohledně vypracování ŠVP.“